

หลักเกณฑ์การผิดสัญญาที่คาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต
ตามแนวทางของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

3.1 ความนำ

การผิดสัญญาในสัญญาซื้อขายปกติทั่วไปจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้วและปรากฏว่าคู่สัญญาไม่ชำระหนี้ของตนตามสัญญา อย่างไรก็ตามในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจเปลี่ยนใจไม่ชำระหนี้หรือไม่มีความสามารถที่จะชำระหนี้ตามสัญญาตั้งแต่ก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายย่อมสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคต กรณีเช่นนี้หากคู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตยังคงต้องผูกพันเพื่อชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาต่อไป ก็ย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น เพราะมีความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับชำระหนี้ตามสัญญาเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้แล้ว ในขณะที่คู่สัญญาฝ่ายที่เปลี่ยนใจว่าไม่ชำระหนี้หรือไม่มีความสามารถปฏิบัติตามสัญญากลับได้รับประโยชน์ในสถานการณ์เช่นว่านี้ เพราะไม่ต้องสูญเสียต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการเตรียมการชำระหนี้¹

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นจึงเกิดปัญหาขึ้นว่า เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคต หากคู่สัญญาฝ่ายนั้นยังคงต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาเสียก่อน จึงจะสามารถใช้วิธีการเยียวยาความเสียหายอันเนื่องมาจากการผิดสัญญาได้ กรณีเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเป็นการเพิ่มขนาดของความเสียหายให้แก่คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตเป็นอย่างมาก ดังนั้นศาลอังกฤษจึงได้กำหนดแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาเกี่ยวกับ Anticipatory Breach ขึ้น เพื่อคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อหรือฝ่ายผู้ขายที่อาจได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจาก Anticipatory

---

¹ Richard A. Mann and Barry S. Roberts, Business Law and the Regulation of Business, Fifth Edition (Minneapolis/St. Paul : West Publishing Company, 1996), p.275

Breach ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ ทั้งนี้ Anticipatory Breach ที่ปรากฏในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์เป็นมาตรการเยียวยาความเสียหายที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์การผิดสัญญาในกรณีปกติทั่วไปที่ปรากฏในสัญญาซื้อขายหลายประการ ดังต่อไปนี้ ประการแรก ช่วงเวลาในการเกิด Anticipatory Breach คือภายหลังตกลงเข้าทำสัญญาแล้วแต่ก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา ประการที่สอง ผลอันเกิดจาก Anticipatory Breach คือ คู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อหรือฝ่ายผู้ขายที่อาจได้รับความเสียหายจากการผิดสัญญาในอนาคต มีสิทธิเลือกใช้วิธีเยียวยาความเสียหายได้ในทันทีแม้จะเป็นช่วงเวลาก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาก็ตาม หรือจะเลือกใช้วิธีเยียวยาความเสียหายเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้วก็ได้² อย่างไรก็ตามศาลจะตีความพฤติการณ์ที่นำไปสู่การเกิด Anticipatory Breach รวมถึงวินิจฉัยวิธีการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจาก Anticipatory Breach อย่างเคร่งครัด เพราะถือเป็นข้อยกเว้นของหลักการผิดสัญญาในกรณีปกติทั่วไป

นอกจากนี้ Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 2-610 และมาตรา 2-611 ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ Anticipatory Breach ในสัญญาซื้อขายไว้ด้วย โดยเปิดช่องให้ Anticipatory Breach เกิดขึ้นก่อนครบกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา หากปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ซึ่งจะถึงกำหนดเวลาตามสัญญาในอนาคต และเมื่อเกิด Anticipatory Breach ขึ้นแล้ว ย่อมส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายมีสิทธิตามกฎหมายที่จะป้องกันและแก้ไขให้เกิดความเสียหายขึ้นหลายประการ ได้แก่ สิทธิที่จะรื้อจนกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายจะเปลี่ยนใจกลับเข้าชำระหนี้ตามสัญญา สิทธิที่จะใช้มาตรการเยียวยาในกรณีผิดสัญญาตามมาตรา 2-703 หรือมาตรา 2-711 และสิทธิระงับการชำระหนี้ตามสัญญา

ทั้งนี้ผู้เขียนจะอธิบายหลัก Anticipatory Breach ตามแนวทางของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อได้แก่ 1. หลัก Anticipatory Breach ตามแนวบรรทัดฐานของศาลอังกฤษ 2. หลัก Anticipatory Breach ตาม Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไปนี้

3.2 แนวบรรทัดฐานของศาลอังกฤษ

² Ewan McKendrick, *Contract Law* (New York : Oxford University Press, 2003),

3.2.1 ความหมายของการผิดสัญญาที่คาดการณ์ได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

คำว่า "Anticipatory Breach" ตามแนวทางบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลอังกฤษ หมายถึง การแสดงออกโดยคำพูดหรือโดยการกระทำของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งว่าไม่ต้องการผูกพันเพื่อชำระหนี้ตามสัญญาซึ่งจะถึงกำหนดชำระหนี้ในอนาคตอีกต่อไป³ จากนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่าการผิดสัญญาที่อาจคาดการณ์ได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตามแนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้นเป็นไปอย่างจำกัดและเคร่งครัด กล่าวคือ ศาลตีความพฤติการณ์ที่จะนำไปสู่การเกิด Anticipatory Breach โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณีได้แก่

กรณีแรก คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาออกไปโดยการบอกกล่าวด้วยคำพูด ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้ซื้อบอกกล่าวไปยังผู้ขายโดยตรงว่าจะไม่ชำระราคาสินค้าเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์อีกต่อไป

กรณีที่สอง คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งกระทำการใดๆที่ชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า คู่สัญญาฝ่ายนั้นจะไม่ชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่บริษัท ก ได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายที่ดินแปลงหนึ่งให้แก่บริษัท ข และก่อนถึงกำหนดเวลาตามสัญญาซื้อขายบริษัท ก ได้ขายที่ดินแปลงดังกล่าวให้กับบุคคลที่สาม เช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าบริษัท ก ไม่สามารถส่งมอบที่ดินเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์แล้ว

จากนิยามของคำว่า Anticipatory Breach ตามแนวทางบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลอังกฤษข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในกรณีแรกที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธโดยคำพูดว่าไม่ต้องการผูกพันเพื่อชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ซึ่งจะถึงกำหนดชำระหนี้ในอนาคต มีผลเสมือนเป็นการบอกเลิกสัญญาโดยคู่สัญญาเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งการบอกเลิกสัญญาดังกล่าวจะมีผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อ คู่สัญญาอีกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันและแสดงเจตนาสนองรับคำขอ

³ M P Furmston. and others, Law of Contract, Twelfth Edition. London(Butterworth Co Ltd, 1991), p.535

เลิกสัญญาของคู่สัญญาฝ่ายแรกแล้ว หรือในสัญญาซื้อขายซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์มีข้อสัญญา กำหนดให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถใช้สิทธิเลิกสัญญาได้โดยลำพังเพียงฝ่ายเดียว⁴

นอกจากนี้ ในคดี Mersey Steel and Iron Co v Naylor Benzon & Co⁵ (1884) นั้น Lord Blackburn ได้กล่าวเกี่ยวกับความหมายของการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตไว้ว่า “เป็นกรณีสัญญาที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ในอนาคตและคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง กล่าวไว้ว่า ‘ถ้าคู่สัญญาอีกฝ่ายที่สุจริตต้องการจะผูกพันเพื่อปฏิบัติการชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลา ตามที่ได้ตกลงไว้ในสัญญาแล้ว ตนจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาเป็นการตอบแทน’ คู่สัญญาอีกฝ่าย ที่สุจริตยอมมีสิทธิกล่าวว่า ‘หากท่านบอกกล่าวว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาอีกต่อไปแล้ว ข้าพเจ้า จะไม่รอให้ท่านกระทำผิดสัญญาเมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาแต่จะระงับความผูกพันตาม สัญญาที่มีระหว่างที่มีระหว่างกันทันที และถ้ามีความจำเป็นก็จะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากท่าน ด้วย แต่อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าจะไม่ดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามสัญญาอีกต่อไปนับแต่บัดนี้”

จากนิยามที่ Lord Blackburn ได้ให้ไว้จะเห็นได้ว่าพฤติการณ์ที่นำมาซึ่งโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าในอนาคตจำกัดแคบมาก กล่าวคือ เฉพาะกรณีที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้แสดงเจตนาออกไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายโดยคำพูด เท่านั้น การแสดงเจตนาเป็นคำพูดนั้นมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของคู่สัญญาในสัญญาซื้อขาย สินค้าทางพาณิชย์ซึ่งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ในการชำระราคาและส่งมอบสินค้าต่างตอบแทน

⁴ ศนันทกรณ โสคติพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 13. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551), p.355-357

⁵ [1884] 9 App Cas 434 at 444.

*

In the word of Lord Blackburn “Where there is a contract to be performed in the future, if one of the parties has said to the other in effect ‘if you go and perform your side of contract I will not perform mine’, that in effect, amounts to saying “I will not perform the contract’. In that case the other may say, ‘you have given me distinct notice that you will not perform the contract. I will not wait until you have broken it, but I will treat you as having put an end to the contract, and if necessary I will sue you for damages, but at all events I will not go on with the contract”

ซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น กรณีฝ่ายผู้ซื้อบอกกล่าวโดยคำพูดออกไปว่าแม้ผู้ขายจะส่งมอบสินค้าเมื่อถึงกำหนดเวลาส่งมอบตามสัญญาแล้ว ผู้ซื้อก็จะไม่ชำระราคาสินค้าให้เป็นการตอบแทน เป็นต้น อีกทั้งเมื่อเกิด Anticipatory Breach ขึ้นแล้วจะส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายจากการผิดสัญญามีสิทธิใช้มาตรการเยียวยาตามกฎหมายได้ กล่าวคือ มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้

การใช้ถ้อยในภาษาอังกฤษว่า "Anticipatory Breach" หรือ "การผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต" หากดูเพียงผิวเผินและไม่พิจารณาอย่างลึกซึ้งอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดไปได้ว่า การผิดสัญญาสามารถเกิดขึ้นได้ก่อนถึงกำหนดเวลาชำระราคาหรือส่งมอบสินค้าตามที่ได้ตกลงไว้ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ แต่ความจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้นเพราะการผิดสัญญา (Actual Breach) สามารถเกิดขึ้นได้เมื่อถึงกำหนดเวลาชำระราคาหรือส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์แล้วเท่านั้น ส่วนการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (Anticipatory Breach) เป็นเพียงความคาดหมายโดยพิจารณาจากสถานการณ์และการประพฤติปฏิบัติของผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งว่ามีโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดการผิดสัญญาขึ้นเมื่อถึงกำหนดเวลาตามที่ได้ตกลงไว้ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์แล้ว การผิดสัญญาจึงมิได้เกิดขึ้นในขณะที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายที่สุจริตคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคต ดังนั้นจึงควรเรียกการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้ถ้อยคำในภาษาอังกฤษว่า "Breach of A Presently Binding Promise" หรือการละเมิดข้อสัญญาที่มีผลใช้บังคับแล้ว กล่าวคือ มีการแสดงเจตนาว่าจะไม่ชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ในอนาคต ในขณะที่สัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์นั้นมีผลบังคับใช้ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายแล้ว⁶

นอกจากนี้การคาดหมายว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ซื้อหรือผู้ขายที่อาจได้รับความเสียหาย เพราะไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายจะชำระหนี้ตามที่ตกลงในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ต่อไปหรือไม่ ศาลจึงกำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายนั้นสามารถเลือกใช้วิธีการเยียวยาที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษเฉพาะในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยง

⁶ M P Furmston. and others, Law of Contract, Twelfth Edition. London(Butterworth Co Ltd, 1991), p.536

ว่าจะเกิด Anticipatory Breach ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาเสียก่อน อย่างไรก็ตามคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายสามารถตัดสินใจไม่เลือกใช้วิธีการเยียวยาดังกล่าวในทันที แต่รอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์เสียก่อนแล้วค่อยใช้วิธีการเยียวยาในกรณีปกติทั่วไป (Breach of Contract) ก็ได้

3.2.2 แนวคิดพื้นฐานของหลักเกณฑ์การผิดสัญญาที่คาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

หลัก Anticipatory Breach ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ที่ปรากฏตามแนวคำพิพากษาศาลในประเทศอังกฤษยังมีไม่มากและไม่สามารถอธิบายหลักเกณฑ์ของการผิดสัญญาประเภทนี้ได้อย่างละเอียดครบถ้วนในขั้นนี้ ดังนั้นผู้เขียนจึงได้นำแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลอังกฤษที่เกี่ยวกับสัญญาประเภทอื่นนอกเหนือจากสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์มาใช้อธิบายเพื่อประกอบการพิจารณาหลัก Anticipatory Breach ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักเกณฑ์และแนวทางการใช้ดุลพินิจของศาลอังกฤษอย่างละเอียดถี่ถ้วน

แนวคิดพื้นฐานของหลัก Anticipatory Breach ปรากฏขึ้นตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลอังกฤษในคดี Hochster v. De La Tour⁷ ปีค.ศ. 1853 ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า โจทก์ (Hochster) และจำเลย (De La Tour) ตกลงเข้าทำสัญญาว่าจ้างให้ทำงาน โดยจำเลยเป็นผู้ว่าจ้างโจทก์เพื่อเป็นพนักงานส่งเอกสารให้แก่จำเลยเป็นเวลา 3 เดือน โดยมีกำหนดเริ่มทำงานในวันที่ 1 มิถุนายน 1852 ต่อมาวันที่ 11 พฤษภาคม 1852 จำเลยบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังโจทก์ว่าจำเลยไม่ต้องการว่าจ้างโจทก์ให้เข้าทำงานตามสัญญาอีกต่อไป โจทก์จึงได้รับความเสียหายจากการที่จำเลยปฏิเสธไม่ว่าจ้างโจทก์ก่อนถึงกำหนดเวลาตามสัญญา ในวันที่ 22 พฤษภาคม 1852 โจทก์ได้ใช้สิทธิฟ้องร้องจำเลยฐานผิดสัญญา ส่วนจำเลยโต้แย้งคำฟ้องของโจทก์ว่าจำเลยไม่ได้กระทำผิดสัญญา เพราะการผิดสัญญาไม่อาจเกิดขึ้นก่อนวันที่ 1 มิถุนายน 1852 ซึ่งเป็นวันที่ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาได้⁸

⁷ [1853] 2E&B 678, 686-687

⁸ Ewan McKendrick, *Contract Law* (New York : Oxford University Press, 2003),

ในคดีดังกล่าวศาลมีคำวินิจฉัยว่า แม้โจทก์จะใช้สิทธิฟ้องร้องเกี่ยวกับการที่จำเลยปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามสัญญา ก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาก็ตาม แต่เป็นเพราะจำเลยได้บอกกล่าวปฏิเสธไม่ชำระหนี้แก่โจทก์อย่างชัดเจนแล้ว ย่อมทำให้โจทก์ตกเป็นฝ่ายเสียหายเปรียบเพราะต้องเตรียมการเพื่อปฏิบัติตามสัญญาต่อไปแต่เพียงฝ่ายเดียว และต้องรับความเสี่ยงในการที่จำเลยอาจไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาแล้ว ในขณะที่จำเลยกลับแสดงเจตนาปฏิเสธว่าจะไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาโดยไม่ได้รับความยินยอมจากโจทก์แต่อย่างใด

ดังนั้นการที่จำเลยบอกกล่าวว่าจะไม่รับโจทก์เข้าทำงานเมื่อถึงกำหนดเวลาตามที่ได้ตกลงในสัญญาแล้ว ย่อมถือได้ว่าเป็นพฤติการณ์ที่เห็นได้อย่างชัดเจนแล้วว่า จะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคต จึงถือได้ว่าเกิด Anticipatory Breach ขึ้นแล้ว และโจทก์สมควรได้รับการเยียวยาความเสียหายในทันทีโดยไม่ต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาอีกต่อไป กล่าวคือโจทก์มีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายโดยการเลือกกระจับความสัมพันธ์ตามสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ในทันทีก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา หรือโดยการเลือกที่จะรักษาพันธะกรณีตามสัญญาต่อไปและรอให้เกิดการผิดสัญญาขึ้นจริงเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้แล้วค่อยใช้สิทธิฟ้องร้องฐานผิดสัญญาก็ได้⁹

จากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดี Hochster v. De La Tour ได้กำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับ Anticipatory Breach ไว้ ซึ่งหากนำมาปรับกับการผิดสัญญาที่เกิดขึ้นในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์จะสามารถอธิบายได้ดังนี้ (1) กรณีที่คู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อหรือผู้ขายแสดงเจตนาว่าจะไม่ชำระราคาหรือไม่ส่งมอบสินค้าตามสัญญาอีกต่อไป (2) การแสดงเจตนาได้กระทำลงในขณะที่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา พฤติการณ์เช่นนี้ส่งผลให้เกิดการผิดสัญญาที่เรียกว่า “การผิดสัญญาที่เกิดจากการปฏิเสธไม่ชำระหนี้” (Repudiatory Breach) หรือ “การผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต” (Anticipatory Breach)¹⁰ ซึ่งมีผลทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ทันที

⁹ Ewan McKendrick, 2003 : 975-976; Sir Guenter Treitel, 1999 : 798-799

¹⁰ พินัย ฌ นคร, หลักกฎหมายสัญญาของประเทศอังกฤษ, เล่าเรื่องเมืองนคร อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพอาจารย์นุกูล ฌ นคร(กรุงเทพมหานคร : บริษัทเพรส มีเดีย จำกัด, 2542), หน้า 256-259

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างกรณีที่คุณสัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหาย เลือกใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายในทันทีก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา กับกรณีที่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายเลือกใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา แล้วนั้น ย่อมเกิดปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่าค่าเสียหายที่เรียกไปในกรณีทั้งสองข้างต้นจะแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อที่ (4.2.4.1) และ (4.2.4.2)

3.2.3 หลักเกณฑ์การผิดสัญญาที่คาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

หลัก Anticipatory Breach ที่ปรากฏในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์เป็นหลักการผิดสัญญาที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นพิเศษ จึงมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเฉพาะแตกต่างหากออกจากหลักเกณฑ์การผิดสัญญาที่ปรากฏในสัญญาซื้อขายกรณีปกติทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ เมื่อผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาว่าจะไม่ชำระราคาหรือส่งมอบสินค้าที่จะถึงกำหนดเวลาตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ในอนาคตอีกต่อไป คู่สัญญาอีกฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายย่อมสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคต กรณีเช่นนี้ย่อมถือว่าเกิด Anticipatory Breach ขึ้นแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลัก Anticipatory Breach ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ ผู้เขียนจะอธิบายหลักการดังกล่าวโดยแบ่งแยกออกเป็น 2 ประการและจะยกแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลอังกฤษเท่าที่ปรากฏมาใช้อธิบายเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยดังต่อไปนี้

3.2.3.1 การผิดสัญญาเกิดขึ้นก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา

การผิดสัญญาที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์นั้นต้องเกิดขึ้นก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา กล่าวคือ พฤติการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้เป็นสาเหตุให้ คู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อหรือผู้ขายที่อาจได้รับความเสียหายสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว พฤติการณ์เช่นนี้จึงสามารถเกิดขึ้นได้เฉพาะในช่วงเวลา ภายหลังจากเข้าทำสัญญาจนกระทั่งถึงก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาเท่านั้น

จากคำพิพากษาศาลอังกฤษในคดี Hochster v. De La Tour¹¹ ปีค.ศ. 1853 ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า โจทก์ (Hochster) และจำเลย (De La Tour) ตกลงเข้าทำสัญญาว่าจ้างให้ทำงาน โดยจำเลยเป็นผู้ว่าจ้างโจทก์เพื่อเป็นพนักงานส่งเอกสารให้แก่จำเลยเป็นเวลา 3 เดือน โดยมีกำหนดเริ่มทำงานในวันที่ 1 มิถุนายน 1852 ต่อมาวันที่ 11 พฤษภาคม 1852 จำเลยบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังโจทก์ว่าจำเลยไม่ต้องการว่าจ้างโจทก์ให้เข้าทำงานตามสัญญาอีกต่อไป¹²

ในคดีดังกล่าวศาลมีคำวินิจฉัยว่า แม้การผิดสัญญาจะไม่สามารถเกิดขึ้นก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาได้ก็ตาม แต่ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธหรือประกาศอย่างชัดแจ้งว่าไม่ต้องการผูกพันเพื่อชำระหนี้ตามที่ได้ให้สัญญาไว้อีกต่อไป ย่อมทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตอย่างแน่นอน กรณีเช่นนี้คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายสามารถเลือกใช้สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดใน 2 ประการดังต่อไปนี้ ประการแรก คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายสามารถเลือกรักษาความสัมพันธ์ตามสัญญาให้คงอยู่ต่อไป และขอรับการชำระหนี้ตามสัญญาจากคู่สัญญาอีกฝ่ายเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว ประการที่สอง คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายสามารถเลือกอาจเลือกใช้สิทธิฟ้องร้องในทันทีโดยไม่รอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาเสียก่อนก็ได้ เนื่องจากการปฏิเสธแต่เพียงฝ่ายเดียวว่าจะไม่ชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาย่อมกระทบต่อผลประโยชน์ของคู่สัญญาฝ่ายนั้นในการได้รับชำระหนี้ตามสัญญา ดังนั้นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้จึงถือเป็นการผิดสัญญาประเภทหนึ่งตามกฎหมายด้วย อย่างไรก็ตามคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายมีดุลพินิจในการเลือกใช้วิธีการเยียวยาความเสียหายวิธีหนึ่งวิธีใดก็ได้¹³

หากนำหลักการตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดีข้างต้นมาพิจารณาในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์จะพบว่า หากปรากฏว่าผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิเสธว่าจะไม่ชำระราคาหรือไม่ส่งมอบสินค้าก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ เช่นนี้

¹¹ [1853] 2E&B 678, 686-687

¹² Ewan McKendrick, *Contract Law* (New York : Oxford University Press, 2003), p.975-976

¹³ Ewan McKendrick, *Contract Law* (New York : Oxford University Press, 2003), p.976

ยอมถือได้ว่าเกิด Anticipatory Breach ขึ้นแล้วโดยไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระราคา หรือส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์เสียก่อน

ดังนั้น Anticipatory Breach จึงถือเป็นการผิดสัญญาประเภทหนึ่งซึ่งศาลได้วางแนวบรรทัดฐานเพิ่มเติมต่อจากหลักเกณฑ์การผิดสัญญาในกรณีปกติทั่วไป กล่าวคือ เป็นการขยายช่วงเวลาที่สามารถเกิดการผิดสัญญาให้กว้างมากขึ้น โดยไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะเวลาที่ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้วแต่ยังรวมถึงช่วงเวลาก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาด้วย ดังนั้นหากคู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อหรือฝ่ายผู้ขายปฏิเสธไม่ชำระราคาหรือไม่ส่งมอบสินค้าก่อนวันถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ พฤติการณ์เช่นนี้ย่อมทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายสามารถคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นเมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาแล้ว และมีผลทำให้คู่สัญญาฝ่ายนั้นมีสิทธิใช้วิธีการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญาในอนาคตได้

3.2.3.2 การปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญา

พฤติการณ์ที่นำไปสู่การคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตก็คือ “การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา” (Repudiation) ของผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งการปฏิเสธดังกล่าวต้องกระทำอย่างชัดเจนและเด็ดขาดจึงถือว่าเป็นเหตุที่นำไปสู่การเกิด Anticipatory Breach ได้¹⁴ การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ดังกล่าวสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ การปฏิเสธโดยตรง และการปฏิเสธโดยอ้อม

การปฏิเสธโดยตรง หมายถึง การบอกกล่าวหรือประกาศโดยผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายว่า ไม่ต้องการผูกพันเพื่อชำระราคาหรือส่งมอบสินค้าที่จะถึงกำหนดเวลาตามสัญญาในอนาคตอีกต่อไป การบอกกล่าวเช่นนี้ต้องมีเนื้อหาหรือรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ถึงขั้น “ชัดเจนและปราศจากความสงสัย” (Clear beyond Reasonable Doubt) ว่าการผิดสัญญาจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนเมื่อถึง

¹⁴ Ibid., p.976

กำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์แล้ว¹⁵ กล่าวคือ เป็นกรณีที่ผู้ซื้อปฏิเสธ โดยตรงว่าจะไม่ชำระราคาหรือผู้ขายปฏิเสธโดยตรงว่าจะไม่ส่งมอบสินค้าที่กำลังจะถึงกำหนดชำระ ตามสัญญาในอนาคต การปฏิเสธในรูปแบบนี้ปรากฏตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลอังกฤษ ซึ่งจะยกตัวอย่างให้เห็นดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลอังกฤษในคดี Hochster v. De La Tour¹⁶ ในปีค.ศ. 1874 ซึ่งมีข้อเท็จจริง ในคดีว่า จำเลยได้ส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังโจทก์ว่าจะไม่ชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาตาม สัญญาในอนาคต ศาลได้วินิจฉัยว่าพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นการปฏิเสธว่าจะไม่ปฏิบัติตามสัญญา โดยชัดแจ้งแล้ว¹⁷

ในคำพิพากษาศาลอังกฤษคดี Freeth v. Barr¹⁸ ในปีค.ศ. 1874 ท่าน Keating J ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาที่จะถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาในอนาคตต้องกระทำอย่างเด็ดขาดว่าจะไม่ชำระหนี้อย่างแน่นอน เพียงแค่การบ้ายเบี่ยงล้งแล้วจะไม่ชำระหนี้หรือการละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่บางประการตามสัญญา ไม่เพียงพอที่จะถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญา¹⁹

ในคำพิพากษาศาลอังกฤษคดี Mersey Steel and Iron Co. v. Naylor Benzon & Co.²⁰ ในปีค.ศ. 1884 ท่าน Lord Selbourne ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาที่จะถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ในอนาคต ต้องเป็นการปฏิเสธโดยเด็ดขาดและมีความชัดเจนแน่นอน

¹⁵ M P Furmston. and others, Law of Contract, Twelfth Edition. London(Butterworth Co Ltd, 1991), p.536

¹⁶ [1853] 2E&B 678, 686-687

¹⁷ Paul Richards, Law of Contract, Second Edition, (London : Pitman Publishing, 1995),p.261

¹⁸ [1874] L.R. 9 C.9 208, 213

¹⁹ Paul Richards, Law of Contract, Second Edition, (London : Pitman Publishing, 1995),p.261

²⁰ [1884] 9 App Cas 434 at 444

และการปฏิเสธเช่นนั้นต้องพิจารณาจากสถานการณ์ที่แท้จริงของคู่สัญญาและพฤติการณ์แห่งการปฏิเสธเพื่อให้หลุดพ้นจากการชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคต²¹

จากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาทั้งสามข้างต้น ศาลได้วินิจฉัยว่าการแสดงออกว่าต้องการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ต้องกระทำอย่างชัดเจน เด็ดขาด และแน่นอน หากยังมีพฤติการณ์ที่เห็นได้ว่าเป็นที่น่าสงสัยว่าคู่สัญญาฝ่ายที่แสดงเจตนาต้องการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาจริงหรือไม่ กรณีเช่นนี้ไม่อาจถือได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตแล้ว

หากนำหลักการตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดีทั้งสามข้างต้นมาพิจารณาในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์จะพบว่า คู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อหรือผู้ขายที่ต้องการปฏิเสธไม่ชำระราคาหรือไม่ส่งมอบสินค้าตามสัญญา ต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของตนอย่างมาก กล่าวคือ การปฏิเสธต้องสามารถสื่อให้เห็นถึงเจตนาไม่ชำระหนี้ของตนตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์อย่างชัดแจ้ง จึงจะถือว่ามีเจตนาชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้เกิดการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตแล้ว

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การเยียวยาความเสียหายอันเกิดจาก Anticipatory Breach เป็นเพียงข้อยกเว้นของหลักการผิดสัญญาซึ่งกำหนดให้การผิดสัญญาเกิดขึ้นเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว ดังนั้นการตีความหลัก Anticipatory Breach จึงต้องทำอย่างเคร่งครัดและรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายอย่างแท้จริง กล่าวคือ หากการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาไม่มีความชัดเจนแน่นอนจะถือว่าเกิด Anticipatory Breach แล้วไม่ได้ กรณีเช่นนี้คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายยังไม่สามารถใช้มาตรการเยียวยาความเสียหายได้ทันที แต่หากการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญามีความชัดเจนแน่นอนแล้ว คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายจึงจะสามารถใช้มาตรการเยียวยาความเสียหายได้ทันที

²¹ M P Furmston. and others, 1991 : 536; Paul Richards, 1995 : 261

นอกจากนี้การปฏิเสธว่าไม่ต้องการชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคตอย่างชัดเจน ย่อมเป็นประโยชน์ต่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ เป็นการเตือนคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายให้รู้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นการทำให้คู่สัญญาฝ่ายนั้นสามารถประเมินความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการผิดสัญญาและสามารถหาวิธีการป้องกันหรือเยียวยาความเสียหายนั้นได้อย่างทันท่วงที อีกทั้งยังเป็นการลดปริมาณความเสียหายซึ่งคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ต้องรับผิดชอบให้น้อยลงอีกด้วย เพราะความเสียหายในขณะที่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ย่อมมีมูลค่าน้อยกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว²²

การปฏิเสธโดยอ้อม หมายถึง กรณีที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายกระทำการใดๆนอกเหนือจากการบอกกล่าวอย่างชัดเจน เพื่อปฏิเสธว่าไม่ต้องการชำระราคาหรือส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์อีกต่อไปแล้ว และการกระทำนั้นทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคต²³ การปฏิเสธในรูปแบบนี้ปรากฏตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลอังกฤษ ซึ่งจะยกตัวอย่างให้เห็นดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลอังกฤษในคดี Frost v. Knight²⁴ ในปีค.ศ. 1872 มีข้อเท็จจริงในคดีว่า จำเลยทำการถอนหมั้นก่อนถึงกำหนดระยะเวลาตามสัญญาที่เคยให้ไว้กับโจทก์ว่าจะแต่งงานกับโจทก์เมื่อบิดาของโจทก์ถึงแก่ความตาย ศาลมีคำวินิจฉัยว่ากรณีเช่นนี้ถือว่าการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว ดังนั้นการถอนหมั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการปฏิเสธโดยอ้อมว่าไม่ต้องการปฏิบัติตามสัญญาที่เคยให้ไว้แก่โจทก์²⁵

²² Ewan McKendrick, Contract Law (New York : Oxford University Press, 2003), p.975

²³ M P Furmston. and others, Law of Contract, Twelfth Edition. London(Butterworth Co Ltd, 1991), p.537

²⁴ [1999] 1 BCLC 364

²⁵ Paul Richards, Law of Contract,. Second Edition, (London : Pitman Publishing, 1995),p.261

จากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดีข้างต้น หากเป็นกรณีสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์อาจพิจารณาได้ว่า เมื่อคู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อหรือฝ่ายผู้ขายได้กระทำการใดๆ อันเป็นการแสดงออกอย่างชัดแจ้งว่าไม่ต้องการชำระหนี้ตามสัญญาอีกต่อไป กรณีเช่นนี้ก็ย่อมถือได้ว่าเป็นการ Anticipatory Breach ขึ้นแล้ว ยกตัวอย่างเช่น กรณีผู้ซื้อตกเป็นบุคคลล้มละลายและไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะเอาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ที่เป็นผู้ขายได้ หรือกรณีผู้ขายได้ขายสินค้าที่ตกลงจะส่งมอบตามสัญญาให้แก่บุคคลที่สามแล้วและไม่สามารถหาสินค้าอื่นทดแทนเพื่อส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อได้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าพิจารณาต่อไปว่า การปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยอ้อมที่เกิดจากการที่คู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อตกเป็นบุคคลล้มละลายนั้น อาจมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นที่ให้การเยียวยาไว้แล้วหรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

นอกจากนี้ การปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลในประเทศอังกฤษ ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาอีก 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้

(ก) คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ต้องกระทำการปฏิเสธต่อคู่สัญญาฝ่ายที่สุจริตโดยตรงเท่านั้นไม่สามารถปฏิเสธต่อบุคคลที่สามได้ เพราะหากทำการปฏิเสธต่อบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตัวคู่สัญญาโดยตรงจะไม่ถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ที่จะนำไปสู่การเกิด Anticipatory Breach²⁶ ดังนั้นหากผู้ซื้อต้องการปฏิเสธไม่ชำระราคาผู้ซื้อต้องแสดงเจตนาไปยังผู้ขายโดยตรงเท่านั้นไม่สามารถแสดงเจตนาไปยังบุคคลที่สามได้ หรือในกรณีที่ผู้ขายต้องการปฏิเสธไม่ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อผู้ขายต้องแสดงเจตนาปฏิเสธนั้นไปยังผู้ซื้อโดยตรงเท่านั้นไม่อาจแสดงเจตนาไปยังบุคคลอื่นได้

(ข) การปฏิเสธไม่ชำระหนี้อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นเอง (Own Act) ยกตัวอย่างเช่น กรณีคู่สัญญาฝ่ายผู้ขายทำลายสินค้าซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ ทำให้ผู้ขายไม่สามารถส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อได้เมื่อถึงกำหนดเวลา

²⁶ โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 2 ข้อ (2.3.2.6)

²⁶ Sir Guenter Treitel, *The Law of Contract*, Tenth Edition (London : Sweet & Maswell, 1999), p.796

ตามสัญญาในอนาคต เป็นต้น หรือเกิดจากความบกพร่องของคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นเอง (Own Default) ยกตัวอย่างเช่น กรณีผู้ขายไม่ดำเนินการกระบวนการผลิตสินค้าที่ต้องส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ กรณีผู้ขายไม่ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าเพื่อส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อ เป็นต้น²⁷

แนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลอังกฤษที่เกี่ยวกับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ซึ่งเกิดขึ้นเพราะความบกพร่องของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง (Own Default) ปรากฏในคดี *Universal Cargo Carriers Corp. v. Citati*²⁸ มีข้อเท็จจริงในคดีว่า โจทก์เป็นผู้ให้เช่าลำเรือแก่จำเลยผู้เช่า ก่อนถึงกำหนดเวลาที่จำเลยต้องส่งมอบตู้สินค้าให้โจทก์ตามสัญญาเช่า ปรากฏว่าบุคคลภายนอกซึ่งตกลงทำสัญญาว่าจะส่งมอบสินค้าให้แก่จำเลยจะไม่สามารถส่งมอบสินค้าให้จำเลยได้ จึงส่งผลให้จำเลยไม่สามารถบรรจุนำสินค้าลงตู้สินค้าเพื่อส่งมอบให้แก่โจทก์ได้ทันกำหนดเวลาตามสัญญาเช่าเรือได้ เช่นนี้ศาลวินิจฉัยว่าเป็นความบกพร่องของจำเลยเองที่ไม่สามารถจัดหาสินค้ามาได้ทันเวลาเพื่อบรรจุนำตู้สินค้าและส่งมอบให้แก่โจทก์เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาเช่าเรือได้ กรณีเช่นนี้ถือว่าจำเลยปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว²⁹

จากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาข้างต้น หากเป็นกรณีสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ แม้การผิดสัญญาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเกิดจากปัจจัยอื่นๆที่อยู่ภายนอกตัวคู่สัญญาฝ่ายที่กระทำผิดสัญญาในอนาคต แต่หากปัจจัยเหล่านั้นอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของคู่สัญญาฝ่ายนั้น กรณีย่อมถือได้ว่าการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตเกิดขึ้นจากความบกพร่องของคู่สัญญาฝ่ายนั้นแล้ว ยกตัวอย่างเช่น กรณีผู้ขายไม่สามารถผลิตสินค้าเพื่อส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อได้ เนื่องจากบุคคลที่สามซึ่งเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบในการผลิตให้แก่ผู้ขายไม่สามารถส่งมอบวัตถุดิบให้ผู้ขายได้ตามเวลาที่ตกลง จึงมีผลทำให้ผู้ขายไม่สามารถผลิตสินค้าเพื่อส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อได้ทันกำหนดเวลาตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ เช่นนี้ย่อมถือได้ว่าการผิดสัญญาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตของผู้ขาย แม้ไม่ได้เกิดจากเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติการชำระหนี้แต่

²⁷ Ibid., p.796-797

²⁸ [1957] 2 QB 401

²⁹ Sir Guenter Treitel, *The Law of Contract*, Tenth Edition (London : Sweet &

ถือได้ว่าเกิดจากความบกพร่องของผู้ขายเองแล้ว เพราะหน้าที่ในการจัดหาวัตถุดิบเพื่อการผลิตสินค้าอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้ขายเอง เป็นต้น

นอกจากนี้การตีความเกี่ยวกับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ไม่ว่าโดยการกระทำหรือโดยความบกพร่องของคู่สัญญาต้องกระทำอย่างเคร่งครัด ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้ซื้อถือว่าสินค้าที่ผู้ขายจะส่งมอบให้เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาในอนาคตจะเกิดความชำรุดบกพร่องขึ้น เช่นนี้ยังไม่ถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซึ่งเกิดจากการกระทำหรือความบกพร่องของผู้ขายหรือกรณีผู้ขายถือว่าผู้ซื้อจะไม่สามารถชำระราคาสินค้าได้เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาในอนาคตเพราะอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในขณะที่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระราคาตามสัญญาเกิดความผันผวน เช่นนี้ยังไม่ถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซึ่งเกิดจากการกระทำหรือความบกพร่องของผู้ขาย เป็นต้น³⁰

(ค) การปฏิเสธไม่ชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคตโดยอ้างสิทธิที่มีตามข้อตกลงในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์นั้น เป็นคนละกรณีกับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ที่ก่อให้เกิด Anticipatory Breach สัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์

ปรากฏตามบรรทัดฐานคำพิพากษาคดี Woodar Investment Development Ltd. v. Wimpey Construction (UK) Ltd.³¹ ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า โจทก์ทำสัญญาขายที่ดินให้กับจำเลย โดยมีข้อตกลงในสัญญาข้อหนึ่งกำหนดว่า ผู้ซื้อจะมีสิทธิยกเลิกสัญญาได้หากปรากฏว่ามีการบังคับซื้อที่ดินตามสัญญาก่อนวันที่การซื้อขายตามสัญญาฉบับนี้จะดำเนินการเสร็จสมบูรณ์ ต่อมาปรากฏว่ามีการบังคับซื้อก่อนวันที่การซื้อขายจะเสร็จสมบูรณ์ประกอบกับราคาตลาดซื้อขายที่ดินภายหลังเข้าทำสัญญามีราคาลดลงอย่างมาก ผู้ซื้อจึงขอให้สิทธิยกเลิกสัญญาซื้อขายโดยอาศัยสิทธิตามข้อตกลงในสัญญา ผู้ขายนำคดีมาฟ้องต่อศาลว่าผู้ซื้อได้ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ในอนาคตตามสัญญาซื้อขายแล้ว และผู้ขายขอยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาและเรียกค่าเสียหายอันเนื่องจากการนั้น ศาลมีคำวินิจฉัยว่ากรณีที่ผู้ซื้อใช้สิทธิตามข้อตกลงในสัญญาเพื่อยกเลิกความสัมพันธ์ตามสัญญาก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ เป็นคนละ

³⁰ Ibid., p.796-797

³¹ [1980] 1 WLR 277

กรณีกับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาที่ก่อให้เกิดการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต³²

(ง) การปฏิเสธไม่ชำระหนี้ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ที่มีกำหนดชำระหนี้เป็นงวด (Installment Contract) กล่าวคือ เป็นกรณีที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายไม่ชำระหนี้ในงวดใดงวดหนึ่งของสัญญา ซึ่งพฤติการณ์เช่นนี้มีผลทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นสำหรับการชำระหนี้งวดในอนาคต

อย่างไรก็ตามในกรณีนี้แนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลยังไม่คงที่ กล่าวคือมีคำวินิจฉัย 2 แนวทาง ได้แก่

แนวทางแรก เห็นว่าการผิดสัญญาในงวดใดงวดหนึ่งถือเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาในงวดที่เหลือแล้ว

แนวทางที่สอง เห็นว่าการผิดสัญญาในงวดใดงวดหนึ่งไม่ถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาในงวดที่เหลือ

ทั้งนี้เหตุที่บรรทัดฐานคำพิพากษาศาลยังไม่คงที่ เนื่องจากศาลจะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาเป็นรายคดีไปว่า พฤติการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเพียงพอที่จะถือว่ามีความเสี่ยงต่อการเกิดการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าในอนาคตหรือไม่ โดยหลักเกณฑ์ที่ศาลใช้พิจารณาว่าการผิดสัญญาในงวดใดงวดหนึ่งที่เกิดขึ้นแล้วเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาในงวดถัดไปมีดังนี้

ประการแรก ความเสียหายที่เกิดจากการผิดสัญญาในงวดใดงวดหนึ่งนั้นมีปริมาณมากเมื่อเทียบกับมูลค่าทั้งหมดของสัญญา

ประการที่สอง การผิดสัญญาในงวดใดงวดหนึ่งของสัญญานั้นแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้อย่างมากที่จะเกิดการผิดสัญญาในงวดถัดไป³³

³² Paul Richards, Law of Contract, Second Edition, (London : Pitman Publishing, 1995), p.261

³³ M P Furmston. and others, 1991 : 537; Paul Richards, 1995 : 538-539

ปรากฏตามบรรทัดฐานคำพิพากษาคดี Maple Flock Co. Ltd. v. Universal Furniture Producers (Wembley) Ltd.³⁴ ซึ่งท่าน Lord Hewart ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับ Anticipatory Breach ในสัญญาที่มีกำหนดชำระหนี้เป็นงวดไว้ดังนี้ “การไม่ส่งมอบหรือไม่ชำระราคาในงวดใดงวดหนึ่งของสัญญาจะถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ในงวดที่เหลือตามสัญญา ก็ต่อเมื่อสัดส่วนของหนี้ในงวดที่ผิดสัญญามีปริมาณมากเมื่อเทียบกับหนี้ตามสัญญาทั้งหมด และกรณีการผิดสัญญาในงวดที่เกิดขึ้นชี้ให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้หรือความเสี่ยงอย่างสูงว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคต”³⁵

(จ) กรณีที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเข้าใจผิดว่าตนมีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ได้ แต่ความจริงแล้วคู่สัญญาฝ่ายนั้นไม่มีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้ จึงเกิดประเด็นปัญหาขึ้นว่าการปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยไม่มีสิทธิถือเป็นกรณี Anticipatory Breach แล้วหรือไม่ เพราะอาจส่งผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายมีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญาดังกล่าวได้ในทันที

ในปัญหานี้ Lord Denning ได้ให้ความเห็นว่า กรณีที่คู่สัญญาเข้าใจโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญา แต่ความจริงแล้วคู่สัญญาไม่มีสิทธิที่จะกระทำเช่นนั้นได้ คู่สัญญาสามารถกล่าวอ้างว่าได้กระทำไปโดยสุจริตตามคำแนะนำของทนายความ และกรณีเช่นนี้ไม่ถือว่าการกระทำไปเพราะเข้าใจโดยสุจริตว่ามีสิทธิกระทำได้และการเข้าใจเช่นนั้นเกิดจากการเชื่อตามคำแนะนำของทนายความ เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ที่จะนำไปสู่การเกิด Anticipatory Breach แต่หากคู่สัญญาเข้าใจโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยไม่ใช่เพราะเชื่อตามคำแนะนำของทนายความ ย่อมถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ที่จะนำไปสู่การเกิด Anticipatory Breach

³⁴ [1934] 1 K.B. 148.

³⁵ Paul Richards, Law of Contract, Second Edition, (London : Pitman Publishing, 1995),p.263

³⁶ J.C. Smith, The Law of Contract, (London : Sweet & Maxwell Ltd, 1989),p.188-

ปรากฏตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาคดี Mersey Steel and Iron Co. v. Naylor Banzon & Co.³⁷ ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า จำเลยทำสัญญาขายเหล็กกล้าให้โจทก์เป็นจำนวน 5,000 ตัน โดยสัญญากำหนดให้จำเลยส่งมอบเหล็กกล้าเป็นงวด งวดละ 1,000 ตัน และกำหนดให้โจทก์ชำระราคาเหล็กกล้าภายในระยะเวลา 3 วันหลังจากได้รับใบตราส่งในแต่ละงวดแล้ว ในการส่งมอบงวดแรกจำเลยส่งมอบเหล็กกล้าไม่ครบตามที่ตกลงในสัญญา แต่โจทก์ปฏิเสธไม่ชำระราคาสินค้าในงวดที่ผิดสัญญาและงวดในอนาคตที่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาตามคำแนะนำทางกฎหมายของทนายความที่ผิดพลาด จำเลยจึงโต้แย้งว่าการกระทำดังกล่าวของโจทก์เป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว ซึ่งในประเด็นนี้ศาลได้วินิจฉัยว่าการที่โจทก์ปฏิเสธไม่ชำระราคาสินค้าทุกงวดตามสัญญานั้น โจทก์ไม่มีเจตนาที่จะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาแต่ได้กระทำไปตามคำแนะนำของทนายความโดยสุจริต กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่าจำเลยได้ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว³⁸

(จ) การปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาต้องกระทำอย่างเหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายเกินสมควร ดังนั้นหากการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญากระทำลงอย่างไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายเกินสมควร กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยมิชอบ และคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลอังกฤษดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลอังกฤษในคดี Federal Commerce and Navigation Co. Ltd. v. Molena Alpha Inc.³⁹ มีข้อเท็จจริงว่า เจ้าของเรือทำสัญญาให้เช่าเหมาลำเรือแก่ผู้เช่า ผู้เช่ามอบอำนาจให้ผู้เช่าช่วงออกใบตราส่ง (Bill of Lading) แทนผู้เช่า ก่อนถึงสิ้นสุดระยะเวลาตามสัญญาเช่า เจ้าของเรือต้องการปฏิเสธไม่ให้ผู้เช่าทำการเช่าเรือตามสัญญาต่อไป เจ้าของเรือจึงสั่งห้ามมิให้นำเรือออกใบตราส่งชนิด pre-paid และกำหนดให้ใบตราส่งต้องได้รับการสลักหลังด้วย charterparty term เพราะเจ้าของเรือเชื่อว่าตนมีอำนาจออกคำสั่งดังกล่าว และเชื่อว่าคำสั่งเช่นนี้จะทำให้ผู้เช่าเรือไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเรือได้ ผู้เช่าฟ้องว่าเจ้าของเรือปฏิเสธไม่ชำระหนี้

³⁷ [1884] 9 App Cas 434 at 444.

³⁸ J.C. Smith, *The Law of Contract*, (London : Sweet & Maxwell Ltd, 1989),p.538

³⁹ [1997] AC 757 at 779.

ตามสัญญาโดยมิชอบ ส่วนเจ้าของเรือโต้แย้งว่าตนได้ใช้สิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยสุจริตและเข้าใจว่ามีอำนาจที่จะกระทำเช่นนั้นได้ ศาลได้วินิจฉัยว่า การสั่งห้ามมิให้นายเรือออกใบตราส่งชนิด pre-paid และกำหนดให้ใบตราส่งต้องได้รับการสลักหลังด้วยนั้นส่งผลให้ผู้เช่าช่วงไม่สามารถดำเนินธุรกิจของตนต่อไปได้ กรณีจึงถือได้ว่าการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เช่าเกินสมควร และถือว่าเป็นการใช้สิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยไม่ชอบ เจ้าของเรือย่อมต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยมิชอบ⁴⁰

จากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาข้างต้นจะพบว่า ศาลได้วางหลักเกี่ยวกับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตว่าจะต้องกระทำอย่างระมัดระวังและอยู่ภายในขอบเขตที่เหมาะสม กล่าวคือ หากการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ดังกล่าวส่งผลกระทบและสร้างความเสียหายแก่ธุรกิจของคู่สัญญาอีกฝ่ายเกินสมควร กรณีเช่นนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยไม่ชอบ และคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

3.2.4 ผลอันเกิดจากการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

เมื่อผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์และคู่สัญญาอีกฝ่ายสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคต เช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญา ศาลจึงได้วางแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาเกี่ยวกับมาตรการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก Anticipatory Breach กล่าวคือ คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญามีสิทธิใช้มาตรการเยียวยาความเสียหายได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์เสียก่อน หรือจะรักษาความสัมพันธ์ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ต่อไปจนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคู่สัญญาฝ่ายนั้น

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผลของการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตที่ปรากฏในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์สามารถแบ่งแยกพิจารณาได้เป็น 2 ประเภท

⁴⁰ M P Furmston. and others, 1991 : 537; Paul Richards, 1995 : 262

ประเภทแรก คือการยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญา และประเภทที่สอง คือการไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาตามสัญญา⁴¹

3.2.4.1 การยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญา

เมื่อผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิเสธไม่ชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาอันส่งผลทำให้เกิด Anticipatory Breach ขึ้นแล้ว คู่สัญญาอีกฝ่ายสามารถเลือกที่จะใช้สิทธิยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง (Accept Repudiatory) ได้ ซึ่งการใช้สิทธิยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้จะส่งผลทำให้ความผูกพันตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์สิ้นสุดลง กล่าวคือ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ของตนภายในกำหนดเวลาตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์อีกต่อไป⁴²

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาคือการที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงยกเลิกสัญญาฉบับเดิม กล่าวคือ เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาปฏิเสธไม่ชำระหนี้ แสดงเจตนาดังกล่าวย่อมมีผลเสมือนกับการยื่นคำเสนอขอเลิกสัญญา และเมื่อคู่สัญญาอีกฝ่ายแสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ ย่อมส่งผลเสมือนการสนองรับเพื่อยกเลิกสัญญาฉบับนั้น จึงถือได้ว่าเป็นการตกลงยกเลิกสัญญาอย่างหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ต้องกระทำอย่างชัดแจ้งและปราศจากความสงสัย กล่าวคือ คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตสามารถยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้ โดยการแสดงเจตนาบอกกล่าวไปยังคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยตรงว่ายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้และจะไม่ชำระหนี้ของตนเช่นกันวิธีหนึ่ง หรือโดยการฟ้องเรียกค่าเสียหายอีกวิธีหนึ่ง ดังนั้นหากการแสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธไม่มีความชัดเจน

⁴¹ G.H. Treitel, Remedies for Breach of Contract, (New York : Clarendon Press Oxford, 1991), p.379

⁴² J.C. Smith, The Law of Contract, (London : Sweet & Maxwell Ltd, 1989),p.187

หรือมีข้อเคลือบแคลงสงสัย กรณีเช่นนี้ย่อมไม่ถือว่าเป็นการยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ อีกทั้งยังส่งผลให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต้องผูกพันชำระหนี้ตามสัญญาต่อไป⁴³

ปรากฏตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาคดี Johnstone v. Milling⁴⁴ ซึ่งศาลวินิจฉัยไว้ว่า ผู้เช่าแสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของผู้ให้เช่าโดยการบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้ให้เช่าและฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายแล้ว แต่ผู้เช่ายังคงเช่าที่ดินอยู่ในขณะที่แสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของผู้ให้เช่าด้วย กรณีเช่นนี้ย่อมเกิดความไม่ชัดเจนว่าผู้เช่าต้องการแสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของผู้ให้เช่าจริงหรือไม่ ผู้เช่ายังคงต้องผูกพันตามสัญญาเช่าต่อไป และไม่สามารถเรียกผู้ให้เช่าให้ชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากการยอมรับการปฏิเสธนั้นได้⁴⁵

จากบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดีข้างต้น หากนำมาปรับใช้กับการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์แล้วจะพบว่า หากผู้ซื้อใช้สิทธิปฏิเสธไม่ชำระราคาจากผู้ขายแล้ว ผู้ซื้อไม่ควรกระทำการใดที่เป็นที่ยอมรับเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายนั้นอีก ยกตัวอย่างเช่น ผู้ซื้อปฏิเสธไม่ชำระราคาสินค้าให้แก่ผู้ขาย เมื่อผู้ขายใช้สิทธิยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของผู้ซื้อแล้ว ผู้ขายต้องไม่เรียกให้ผู้ซื้อชำระราคาอีกในภายหลังเพราะจะก่อให้เกิดความสับสนว่าแท้จริงแล้วผู้ขายเจตนาจะยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระราคาของผู้ซื้อหรือไม่ เป็นต้น

การยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์มีข้อดีหลายประการ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นการเปิดโอกาสให้คู่สัญญาฝ่ายคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคต และอาจได้รับความเสียหายสามารถระงับความสัมพันธ์ตามสัญญา และเรียกค่าเสียหายได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา

⁴³ Sir Guenter Treitel, *The Law of Contract*, Tenth Edition (London : Sweet & Maswell, 1999), p.797-798

⁴⁴ [1886] L.R. 16 Q.B.D. 460, 474, Per Bowen

⁴⁵ Sir Guenter Treitel, *The Law of Contract*, Tenth Edition (London : Sweet & Maswell, 1999), p.797-798

(ข) เป็นการก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาฝ่ายคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคต เพราะคู่สัญญาฝ่ายนั้นไม่ต้องผูกพันและเตรียมการเพื่อชำระหนี้ตามสัญญาอยู่เพียงฝ่ายเดียว

(ค) เป็นการช่วยยับยั้งไม่ให้ความเสียหายซึ่งจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจของคู่สัญญาฝ่ายคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคต ขยายวงกว้างมากขึ้น

(ง) เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นจริงแก่คู่สัญญาฝ่ายคาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคต⁴⁶ ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้ซื้อปฏิเสธว่าจะไม่ซื้อสินค้าก่อนถึงวันถึงกำหนดชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ เมื่อผู้ขายเลือกใช้สิทธิยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของผู้ซื้อแล้ว ผู้ขายสามารถนำสินค้าตามสัญญานั้นไปขายให้กับบุคคลอื่นแทนผู้ซื้อได้ทันที เช่นนี้ผู้ขายย่อมสามารถแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายอันอาจเกิดจากการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ในทันที⁴⁷

ภายหลังที่คู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อหรือผู้ขายที่สุจริตได้เลือกใช้สิทธิยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายแล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลทางกฎหมายตามมา 2 ประการคือ การบอกเลิกสัญญา (Rescission) ประการหนึ่ง และการเรียกค่าเสียหาย (Damages) อีกประการหนึ่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(ก) การบอกเลิกสัญญา

การแสดงเจตนาปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ต้องเป็นการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ในข้อที่เป็นสาระสำคัญถึงขั้นที่เรียกว่า "การผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตในส่วนสำคัญ" (Anticipatory Breach of Fundamental Term) ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการผิดสัญญาในสาระสำคัญ (Fundamental Breach)

⁴⁶ Sir Guenter Treitel, The Law of Contract, Tenth Edition (London : Sweet & Maswell, 1999), p.799

⁴⁷ J.C. Smith, The Law of Contract, (London : Sweet & Maxwell Ltd, 1989),p.201-

กล่าวคือ การปฏิเสธไม่ชำระหนี้เพียงแค่ส่วนใดส่วนหนึ่งซึ่งมีความสำคัญต่อการชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ หรือการปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สำคัญของสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ เพียงเท่านี้ถือว่าเกิด Anticipatory Breach of Fundamental Term ขึ้นแล้ว ซึ่งจะส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตสามารถบอกเลิกสัญญาได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องถึงขั้นเป็นการผิดสัญญาในสาระสำคัญแต่อย่างใด⁴⁸

ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่า กรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาและคู่สัญญาอีกฝ่ายบอกเลิกสัญญาทันทีโดยไม่รอให้ครบกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาเสียก่อน ซึ่งให้เห็นได้ว่า คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต้องการระงับความสัมพันธ์ตามสัญญาทันทีในขณะนั้นและไม่ต้องการผูกพันเพื่อชำระหนี้ตามสัญญาอีกต่อไป อีกทั้งการที่คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตเลือกใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาในทันทีนั้น แสดงให้เห็นว่าคู่สัญญาฝ่ายนั้นใช้สิทธิป้องกันเพื่อไม่ให้ตนเองได้รับความเสียหายจากการผิดสัญญาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การแสดงเจตนาปฏิเสธไม่ชำระหนี้ที่จะทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตสามารถใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้ ต้องมีลักษณะเป็นการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้อย่างชัดเจนแน่นอนแล้ว หากการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ยังไม่มี ความแน่นอนชัดเจน คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตย่อมไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญา ยกตัวอย่างเช่น การซื้อชำระราคาค่าสินค้าล่าช้ากว่ากำหนดเวลาที่ระบุในสัญญา ผู้ขายไม่สามารถอ้างได้ว่าผู้ซื้อได้ปฏิเสธไม่ชำระราคาค่าสินค้าแล้ว เพราะการชำระราคาค่าสินค้าไม่ถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ชำระราคาอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้ขายจึงไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาดังกล่าว เป็นต้น⁴⁹

ภายหลังคู่สัญญาฝ่ายที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาแล้วย่อมก่อให้เกิดผลตามมา 2 ประการคือ

(1) คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตย่อมหลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์นับแต่วันที่ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา แม้ภายหลังจะ

⁴⁸ Sir Guenter Treitel, 1999 : 799-800; G.H. Treitel, 1991 : 379-380

⁴⁹ Sir Guenter Treitel, *The Law of Contract*, Tenth Edition (London : Sweet &

ปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายที่แสดงเจตนาปฏิเสธไม่ชำระหนี้ประสงค์จะเปลี่ยนการแสดงเจตนาและขอกลับมาชำระหนี้ตามสัญญาอีก คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตก็ไม่ถูกบังคับให้ต้องกลับเข้าผูกพันตามสัญญาอีกเป็นครั้งที่สอง

(2) คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้รับการปลดปล่อยจากภาระหน้าที่ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ที่จะถึงกำหนดในอนาคตด้วยเช่นกัน⁵⁰

(ข) การเรียกค่าเสียหาย

เมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตใช้สิทธิยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์แล้ว คู่สัญญาฝ่ายนั้นย่อมมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันเกิดขึ้นจากการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้ในทันทีโดยไม่ต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาตามสัญญาเสียก่อน หลักการนี้เป็นวิธีการเยียวยาความเสียหายซึ่งถูกกำหนดขึ้นเป็นพิเศษเฉพาะในกรณีการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตเท่านั้น⁵¹ กล่าวคือ คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้ทันที เมื่อปรากฏว่ามีการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาและคู่สัญญาฝ่ายนั้นได้แสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธเช่นนั้นแล้ว

ทั้งนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า การยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้มีผลเป็นการยกเลิกสัญญาฉบับเดิม และอาจก่อให้เกิดสัญญาฉบับใหม่ขึ้นหากคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงผูกพันตามสัญญาฉบับใหม่แทนสัญญาฉบับเดิมที่ถูกยกเลิกไป ดังนั้นเมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตใช้สิทธิยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้แล้ว คู่สัญญาฝ่ายนั้นควรสงวนสิทธิในการเรียกค่าเสียหายตามสัญญาฉบับเดิมไว้ด้วย

แนวบรรทัดฐานคำพิพากษาคดี Hochster v. De La tour⁵² ศาลได้มีคำวินิจฉัยว่า กรณีที่จำเลยปฏิเสธไม่รับโจทก์เข้าทำงานก่อนถึงกำหนดเวลาตามสัญญาจ้างนั้นถือว่าจำเลยได้ปฏิเสธไม่

⁵⁰ Ibid., p. 802- 803

⁵¹ G.H. Treitel, 1991 : 379; J.C. Smith, 1989 : 187

⁵² [1853] 2E&B 678, 686-687

ชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว โจทก์ซึ่งได้แสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้แล้วย่อมสามารถเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ทันที อย่างไรก็ตามคำพิพากษาในคดีนี้ไม่สามารถใช้ได้ในฐานะการณที่ระยะเวลาที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิเสธไม่ชำระหนี้มีความห่างจากระยะเวลาซึ่งเป็นกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาเป็นอย่างมาก เพราะการเรียกค่าเสียหายก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญามากเกินไปจะทำให้การคำนวณค่าเสียหายคลาดเคลื่อนไปจากความเสียหายที่อาจได้รับจริงเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้แล้ว ในกรณีเช่นนี้ศาลจะใช้ดุลพินิจในการคาดการณ์ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อกำหนดค่าเสียหายอีกด้วย⁵³

จากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดีข้างต้น หากปรับใช้กับกรณีสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์จะสามารถแยกพิจารณาได้ 2 กรณีดังนี้

(ก) กรณีที่คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตแสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ และใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายทันทีก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา กรณีดังกล่าวการใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายพร้อมกับการบอกเลิกสัญญาจะไม่นำมาใช้หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า ณ เวลาที่คู่สัญญาแสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ กับเวลาที่ถึงกำหนดชำระหนี้ตามสัญญา มีระยะเวลาห่างจากกันเป็นอย่างมาก

ยกตัวอย่างเช่น ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ หากผู้ซื้อปฏิเสธว่าจะไม่ชำระราคาสินค้าในวันที่ 1 มกราคม 2550 และผู้ขายแสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระราคาของผู้ซื้อแล้ว แต่กำหนดเวลาชำระราคาตามสัญญาซื้อขายจริงคือวันที่ 1 มกราคม 2551 ซึ่งมีระยะห่างจากเวลาที่ผู้ซื้อปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายถึง 12 เดือน เช่นนี้หากผู้ขายบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายทันทีที่แสดงเจตนายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระราคาของผู้ซื้อในเดือนมกราคม ราคาตลาดในการซื้อขายสินค้าที่ระบุในสัญญาในเดือนมกราคมซึ่งใช้เป็นฐานในการคำนวณค่าเสียหาย อาจมีความแตกต่างจากราคาตลาดในการซื้อขายสินค้าที่ระบุในสัญญาในเดือนธันวาคมอย่างมาก ทั้งนี้เพราะราคาตลาดที่ใช้ในการคำนวณค่าเสียหายมีสภาพไม่คงที่และขึ้นลงตามภาวะทาง

⁵³ Sir Guenter Treitel, The Law of Contract, Tenth Edition (London : Sweet & Maswell, 1999), p.798

เศรษฐกิจของประเทศ จนอาจทำให้ผู้ขายต้องเสียหายเนื่องจากไม่ได้รับค่าเสียหายตรงตามราคาตลาดในวันถึงกำหนดชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์

(ข) กรณีที่คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตแสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ และใช้สิทธิเรียกค่าเสียหาย กล่าวคือ เมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้วและปรากฏว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายไม่ชำระหนี้ คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตสามารถเรียกค่าเสียหายจากการผิดสัญญาได้ กรณีเช่นนี้จะไม่เกิดปัญหาการคำนวณค่าเสียหายตลาดเคลื่อนไปจากความเสียหายที่อาจได้รับจริง เพราะราคาตลาดที่ใช้ในการคำนวณค่าเสียหายคือราคาตลาดในวันที่สัญญานั้นถึงกำหนดเวลาชำระหนี้แล้ว

อย่างไรก็ตามมีปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า การที่คู่สัญญาแสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้และเรียกค่าเสียหายทันทีก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา จะส่งผลให้ค่าเสียหายที่เรียกมีจำนวนน้อยกว่า ในกรณีที่คู่สัญญาแสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้และเรียกค่าเสียหายเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้วหรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนจะได้กล่าวในหัวข้อถัดไป

3.2.4.2 การไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญา

กรณีคู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อหรือผู้ขายปฏิเสธไม่ชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์เพียงอย่างเดียวหาได้มีผลทำให้สัญญาระงับสิ้นไปโดยอัตโนมัติไม่ หากแต่ยังต้องรอให้คู่สัญญาอีกฝ่ายเลือกใช้สิทธิยอมรับหรือไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาเช่นนั้นเสียก่อน หากคู่สัญญาอีกฝ่ายใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ (Non-Accept Repudiatory) แล้วย่อมส่งผลให้สัญญายังคงดำเนินต่อไป กล่าวคือ คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ยังคงไม่หลุดพ้นจากหน้าที่ตามสัญญา และคู่สัญญาฝ่ายที่ใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ก็ยังคงต้องผูกพันปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาด้วยเช่นกัน⁵⁴ อย่างไรก็ตามหากปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ยังคงไม่ชำระหนี้อีกเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว คู่สัญญาฝ่ายที่ใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้สามารถเข้ามาตรา

⁵⁴ Paul Richards, *Law of Contract*, Second Edition, (London : Pitman Publishing, 1995),p.264

เยียวยาอันเนื่องจากการกระทำผิดสัญญา (Actual Breach) ได้ กล่าวคือ มีสิทธิบอกเลิกสัญญา และเรียกค่าเสียหายได้⁵⁵

ปรากฏตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาคดี *Fercometal SARL v. Mediterranean Shipping Co. SA.*⁵⁶ ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า จำเลยผู้เช่าเรือทำสัญญาเช่าเรือจากโจทก์เจ้าของเรือ โดยมีข้อตกลงในสัญญาว่าโจทก์ต้องเตรียมพร้อมจัดหาเรือมาเพื่อรับขนของภายในวันที่ 9 กรกฎาคม แต่ปรากฏว่าวันที่ 2 กรกฎาคม โจทก์กลับบอกกล่าวไปยังจำเลยเพื่อขอขยายเวลาในการจัดเตรียมเรือออกไปถึงวันที่ 13 กรกฎาคม จำเลยไม่ได้แสดงเจตนายินยอมหรือไม่ยินยอมตามคำขอของโจทก์ และปฏิเสธว่าจะไม่เช่าเรือจากโจทก์ตามสัญญาอีกต่อไป โจทก์บอกกล่าวไปยังจำเลยว่าไม่ยอมรับการปฏิเสธเช่นนั้นของจำเลยพร้อมกับยืนยันว่าสามารถเตรียมพร้อมจัดหาเรือให้จำเลยได้ในวันที่ 8 กรกฎาคม ศาลวินิจฉัยว่า เมื่อจำเลยปฏิเสธว่าไม่ต้องการผูกพันตามสัญญาอีกต่อไป แต่โจทก์เลือกใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยยืนยันว่าสามารถเตรียมพร้อมจัดหาเรือให้จำเลยภายในกำหนดเวลาตามสัญญาได้ กรณีดังกล่าวย่อมส่งผลให้โจทก์ยังคงต้องผูกพันชำระหนี้ตามสัญญาเช่าเรือต่อไป ดังนั้นเมื่อถึงกำหนดเวลาในการจัดหาเรือตามสัญญาแล้ว และปรากฏว่าโจทก์ไม่สามารถจัดหาเรือมาเพื่อรับขนของให้จำเลยได้ภายในระยะเวลาตามสัญญา โจทก์ต้องรับผิดตามสัญญาต่อไป⁵⁷

ปรากฏตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาคดี *White and Carter (Councils) Ltd. v. McGregor*⁵⁸ ในปีค.ศ. 1962 ซึ่งมีข้อเท็จจริงในคดีว่า จำเลยทำสัญญาเพื่อขอลงโฆษณาบนถังขยะของโจทก์ซึ่งเป็นเทศบาล มีกำหนดเวลาตามสัญญา 3 ปี ต่อมาก่อนถึงกำหนดระยะเวลาตามสัญญา จำเลยได้แจ้งเป็นหนังสือไปยังโจทก์ว่าไม่ต้องการลงโฆษณาบนถังขยะของโจทก์อีกต่อไป และขอยกเลิกสัญญา โดยกล่าวอ้างว่าบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนฝ่ายจำเลยในขณะที่เข้าทำสัญญานั้นไม่มีอำนาจลงนามในสัญญาแทนจำเลยแต่อย่างใด แต่โจทก์ยังคงลงโฆษณาบนถังขยะต่อไปจนครบกำหนดเวลา 3 ปีตามสัญญา ศาลได้วินิจฉัยในคดีนี้ว่า เมื่อโจทก์ใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่

⁵⁵ พินัย ณ นคร. หลักกฎหมายสัญญาของประเทศอังกฤษ : 256

⁵⁶ [1989] AC. 788, [1988] 3 W.L.R. 200 ; [1988] 2 All E.R.

⁵⁷ Paul Richards, *Law of Contract*, Second Edition, (London : Pitman Publishing, 1995),p.264-265

⁵⁸ [1962] A.C. 413

ชำระหนี้ของจำเลยแล้วย่อมมีผลทำให้สัญญาระหว่างโจทก์และจำเลยยังคงมีผลผูกพันต่อไป โจทก์และจำเลยจึงยังคงมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ตามที่ตกลงไว้ในสัญญาเมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ ดังนั้นจำเลยต้องชำระราคาค่าโฆษณาเป็นระยะเวลา 3 ปีตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญาให้แก่โจทก์⁵⁹

จากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาทั้งสองคดีข้างต้น หากนำมาปรับกับกรณีสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์จะพบว่า เมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ปฏิเสธไม่ชำระราคาหรือไม่ส่งมอบสินค้าตามสัญญา และคู่สัญญาอีกฝ่ายแสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธเช่นนั้นแล้ว ย่อมส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ยังคงต้องผูกพันตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ต่อไป จนกว่าจะถึงกำหนดเวลาชำระราคาหรือส่งมอบสินค้าตามสัญญา เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาแล้วและปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายนั้นยังคงปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาอีก กรณีเช่นนี้ย่อมถือว่าเกิดการผิดสัญญาขึ้นแล้วและส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อมาเกี่ยวกับการใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาคือ เมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้แล้ว คู่สัญญาฝ่ายนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการแสดงเจตนาของตนได้อีกต่อไป เพราะการแสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้เป็นการยืนยันว่าคู่สัญญาฝ่ายนั้นต้องการผูกพันตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ และประสงค์ให้มีการชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาแล้วเท่านั้น กรณีเช่นนี้จึงส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ต้องผูกพันตามสัญญาและมีหน้าเตรียมการเพื่อปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาต่อไป หากปล่อยให้คู่สัญญาฝ่ายที่ใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้สามารถเปลี่ยนแปลงการแสดงเจตนาเป็นยอมรับการปฏิเสธชำระหนี้ได้ ย่อมก่อให้เกิดความไม่มั่นใจและก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้⁶⁰

⁵⁹ Ewan McKendrick, *Contract Law* (New York : Oxford University Press, 2003), p.977

⁶⁰ Sir Guenter Treitel, *The Law of Contract*, Tenth Edition (London : Sweet & Maswell, 1999), p.803-804

ปรากฏตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาคดี Panchaud Freres SA v. Etablissements General Grain Co.⁶¹ ในปี ค.ศ. 1970 ซึ่งศาลได้มีคำวินิจฉัยไว้ว่า การไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ถือว่าเป็นการละสิทธิในการระงับสัญญาในทันที และมีผลให้สัญญายังคงมีผลผูกพันอยู่ต่อไปจนกว่าจะถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ โดยคู่สัญญาฝ่ายที่คาดว่าจะเกิดการผิดสัญญาขึ้นในอนาคตจะถูกปิดปากไม่ให้อ้างสิทธิในการยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาได้อีก⁶²

จากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาข้างต้น หากนำมาปรับกับกรณีสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์จะพบว่า หากคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสัญญาใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้แล้ว กรณีย่อมถือว่าคุณคู่สัญญาฝ่ายนั้นละสิทธิในการบอกเลิกสัญญาในขณะนั้น กล่าวคือ คู่สัญญาฝ่ายนั้นไม่สามารถเปลี่ยนใจมายอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้อีก

ทั้งนี้ยังมีปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า การที่คู่สัญญาใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้และรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้แล้วจึงฟ้องเรียกค่าเสียหาย กรณีเช่นนี้จะถือว่าคุณคู่สัญญาฝ่ายนั้นไม่ช่วยบรรเทาความเสียหายอันเกิดจาก Anticipatory Breach หรือไม่ ในประเด็นนี้ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า เมื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงเข้าทำสัญญาแล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายมีสิทธิเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายชำระหนี้ให้ถูกต้องตรงตามสัญญาทุกประการได้ ดังนั้นการที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่าย จึงเป็นการใช้สิทธิอันชอบธรรมตามสัญญาในการเรียกให้มีการชำระหนี้ ซึ่งหากไม่มีการชำระหนี้คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายก็สามารถเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญาได้ ดังนั้นกรณีจึงถือไม่ได้ว่าการใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้เป็นการไม่ช่วยบรรเทาความเสียหายอันเกิดจาก Anticipatory Breach

ภายหลังจากผู้ซื้อหรือผู้ขายที่สุจริตได้เลือกใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายแล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลทางกฎหมายตามมา 2 ประการคือ การบอกเลิกสัญญา

⁶¹ [1970] 1 LI Rep 53

⁶² Paul Richards, *Law of Contract*, Second Edition, (London : Pitman Publishing, 1995), p.265

(Rescission) ประการหนึ่ง และการเรียกค่าเสียหาย (Damages) อีกประการหนึ่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(ก) การบอกเลิกสัญญา

เมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตได้แสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายแล้ว กรณียอมส่งผลให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายยังคงต้องผูกพันเพื่อปฏิบัติการชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ต่อไป ดังนั้นหากถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว และปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ยังคงไม่ปฏิบัติการชำระหนี้อีก เช่นนี้ย่อมถือได้ว่าการผิดสัญญาขึ้นจริงแล้ว (Actual Breach) คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตสามารถใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาอันเนื่องจากการผิดสัญญาในกรณีปกติได้

(ข) การเรียกค่าเสียหาย

เมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว กรณียอมส่งผลให้ความผูกพันระหว่างคู่สัญญายังคงดำเนินต่อไป และคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายยังคงต้องชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญา ดังนั้นหากปรากฏว่าไม่มีการชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลาตามสัญญาอีก คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดการผิดสัญญาในอนาคตย่อมมีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาอีกฝ่ายได้ในจำนวนเท่ากับมูลค่าของสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ (Contract Price)⁶³

ปรากฏตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาคดี White and Carter (Councils) Ltd. v. McGregor⁶⁴ ในปี ค.ศ. 1962 มีข้อเท็จจริงในคดีว่า จำเลยทำสัญญาเพื่อขอลงโฆษณาบนถังขยะของโจทก์ซึ่งเป็นเทศบาล มีกำหนดระยะเวลาตามสัญญา 3 ปี ต่อมาก่อนถึงกำหนดเวลาตามสัญญาจำเลยปฏิเสธว่าไม่ต้องการลงโฆษณาแล้วและขอยกเลิกสัญญา แต่โจทก์ไม่ยอมรับการ

⁶³ Ewan McKendrick, 2003 : 977; Paul Richards, 1995 : 266

⁶⁴ [1962] A.C. 413

ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของจำเลยโดยยังคงลงโฆษณาบนถึงชยะต่อไปจนครบกำหนดเวลา 3 ปีตามสัญญา เมื่อถึงกำหนดเวลาชำระค่าโฆษณาตามสัญญาแล้ว ปรากฏว่าจำเลยผิดสัญญาไม่ยอมชำระหนี้อีกใจก็จึงฟ้องร้องเพื่อเรียกให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหาย ศาลในคดีนี้ได้มีคำพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายเป็นจำนวนเท่ากับค่าโฆษณาที่ต้องชำระเป็นเวลา 3 ปีตามสัญญา⁶⁵

จากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดีข้างต้นนี้ หากนำมาปรับกับกรณีสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์จะพบว่า หากมีการฟ้องเรียกค่าเสียหายจาก Anticipatory Breach ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์แล้ว ศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายตามมูลค่าของสัญญา กล่าวคือ ในกรณีผู้ขายเป็นผู้ฟ้องเรียกค่าเสียหาย ค่าเสียหายที่พึงได้รับจะมีจำนวนเท่ากับราคาสินค้าตามที่กำหนดไว้ในสัญญา และในกรณีผู้ซื้อเป็นผู้ฟ้องเรียกค่าเสียหาย ค่าเสียหายที่พึงได้รับจะมีจำนวนเท่ากับราคาตลาดของสินค้าในเวลาที่พึงได้รับการส่งมอบตามสัญญา

อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาข้างต้นถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า การใช้สิทธิไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาฝ่ายที่สุจริตจะเป็นการเพิ่มภาระในการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้หรือไม่ เพราะเมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ย่อมส่งผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายยังคงต้องผูกพันตามสัญญาจนกว่าจะถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ อีกทั้งยังทำให้ความเสียหายเพิ่มจำนวนมากขึ้นหากรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา

ในประเด็นนี้ Lord Reid จึงได้เสนอแนะว่า คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายจะสามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งมีมูลค่าเท่ากับมูลค่าของสัญญา (Contract Price) ได้ก็ต่อเมื่อคู่สัญญาฝ่ายนั้นมี "สิทธิที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง" (Legitimate Interest) ให้เท่านั้น กล่าวคือ เมื่อกฎหมายคุ้มครองให้คู่สัญญามีสิทธิได้รับชำระหนี้ตามสัญญามากกว่าสิทธิได้รับชดใช้ค่าเสียหาย คู่สัญญาฝ่ายนั้นย่อมมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าเสียหายที่มีมูลค่าเท่ากับที่พึงได้รับชำระหนี้ตามสัญญาซึ่งสอดคล้องกับหลักความยุติธรรม (Equitable Principle) และหลักนโยบายสาธารณะ (Public Policy)⁶⁶

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ewan McKendrick, 2003 : 977-979; J.C. Smith, 1989 : 189-191; Paul Richards,

ต่อมาแนวคิดของ Lord Reid ได้ถูกนำมาเป็นบรรทัดฐานของคำพิพากษาคดี *Clea Shipping Corporation v. Bulk Oil International Ltd.*⁶⁷ ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า จำเลย(เจ้าของเรือ)ทำสัญญาให้โจทก์เช่าเรือเป็นเวลา 24 เดือน ภายหลังจากเช่าทำสัญญาแล้วประมาณ 12 เดือน ปรากฏว่าเครื่องยนต์ของเรือเสียหายอย่างหนักต้องใช้เวลาซ่อมหลายเดือนทำให้โจทก์ผู้เช่าไม่สามารถใช้เรือเพื่อเดินทะเลต่อไปได้ โจทก์(ผู้เช่า)จึงปฏิเสธไม่เช่าเรือตามกำหนดเวลาที่เหลือในสัญญาอีกต่อไป แต่จำเลย(เจ้าของเรือ)ไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ในคดีนี้ศาลมีคำพิพากษาว่า จำเลยไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวนเท่ากับค่าเช่าตามสัญญาภายหลังจากที่เรือเกิดความชำรุดบกพร่องจนไม่สามารถเดินทะเลได้ เพราะจำเลยไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับค่าเช่าภายหลังจากที่เรือชำรุดบกพร่องจนผู้เช่าใช้ประโยชน์จากเรือไม่ได้ (No Legitimate Interest) ดังนั้นจำเลยสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายได้เพียงเท่าที่เกิดความเสียหายขึ้นจริงเท่านั้น⁶⁸

จากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดีข้างต้น หากนำมาปรับกับกรณีสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์จะพบว่า กรณีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธไม่ชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดเวลาตามสัญญาซื้อขาย และคู่สัญญาอีกฝ่ายได้แสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้เช่นนั้นแล้ว คู่สัญญาฝ่ายนั้นย่อมมีสิทธิได้เรียกค่าเสียหายได้ ศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเป็นจำนวนเท่ากับมูลค่าของสินค้าที่พึงได้รับชำระตามสัญญาซื้อขายก็ต่อเมื่อคู่สัญญาฝ่ายนั้นมีสิทธิที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง (Legitimate Interest) ให้ได้รับชดใช้ค่าเสียหายเช่นนั้นได้

ในบางกรณีแม้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้อันมีผลทำให้คู่สัญญาย่อมผูกพันชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ต่อไป และก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา ปรากฏว่ามีเหตุการณ์แทรกแซงที่ทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายไม่สามารถปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาที่จะถึงกำหนดชำระหนี้ในอนาคตได้อีก หรือทำให้การชำระหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายแตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ของสัญญาเป็นอย่างมาก (Frustration) ยกตัวอย่างเช่น สงคราม ภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ เป็นต้น เหตุการณ์เช่นนี้มีผลทำให้สัญญาซื้อขายสิ้นผลบังคับและคู่สัญญาย่อมหลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทาง

⁶⁷ [1984] 1 All ER 129

⁶⁸ Ewan McKendrick, *Contract Law* (New York : Oxford University Press, 2003),

พาณิชย์⁶⁹ คู่สัญญาฝ่ายที่แสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ไปแล้วจะไม่สามารถเรียกร้องให้คู่สัญญาอีกฝ่ายชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากเหตุการณ์แทรกแซงได้อีก⁷⁰ กล่าวคือ หากภายหลังคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้แสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายแล้ว แต่ปรากฏว่าเกิดเหตุการณ์แทรกแซงที่ไม่อาจคาดหมายได้ (Supervening Event) และเหตุการณ์ดังกล่าวซึ่งส่งผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาที่จะถึงกำหนดในอนาคตต่อไปได้อีก กรณีเช่นนี้ย่อมเป็นการทำลายความผูกพันตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ และส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่แสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ไปแล้วไม่สามารถบังคับให้คู่สัญญาอีกฝ่ายชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ได้อีกต่อไป

ปรากฏตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาคดี Avery v. Bowden⁷¹ ในปี ค.ศ. 1885 ซึ่งมีข้อเท็จจริงในคดีว่า จำเลยเป็นผู้เช่าทำสัญญาเช่าเรือเพื่อใช้ในการขนส่งตู้สินค้าจากโจทก์เจ้าของเรือ ต่อมาจำเลยปฏิเสธว่าไม่สามารถส่งมอบตู้สินค้าที่ใช้ขนส่งให้กับโจทก์ได้และบอกให้โจทก์เอาเรือกลับไป แต่โจทก์ไม่ยอมเอาเรือกลับและได้จอดเรือที่ท่าเพื่อรอขนตู้สินค้าของจำเลยต่อไป หลังจากนั้นเกิดสงครามที่ทำให้เรือปลายทางที่โจทก์ต้องทำการขนส่งตู้สินค้าไปที่ทำดังกล่าวตามสัญญา ศาลวินิจฉัยว่า เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สัญญาระงับลงและโจทก์หมดสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายใดๆอันเกิดจากการผิดสัญญา⁷²

จากบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดีข้างต้นนี้ หากนำมาปรับกับกรณีสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์จะพบว่า กรณีคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาสัญญาอีกฝ่ายแล้ว ต่อมาก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ ปรากฏว่ามีเหตุการณ์แทรกแซงที่ไม่อาจคาดหมายได้อันส่งผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายไม่สามารถชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคตได้อีกต่อไป กรณีเช่นนี้คู่สัญญาฝ่ายที่แสดงเจตนาไม่ยอมรับการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ไป

⁶⁹ พินัย ณ นคร, "หลักกฎหมายอังกฤษเกี่ยวกับเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาได้อีกต่อไป : ผลกระทบจากวิกฤติทางเศรษฐกิจ," วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 32 ฉบับที่ 1 (มีนาคม 2545): 137-140

⁷⁰ Paul Richards, Law of Contract, Second Edition, (London : Pitman Publishing, 1995), p.265

⁷¹ [1855] 5 E&B 714

⁷² J.C. Smith, 1989 : 188; Paul Richards, 1995 : p.265

แล้วไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้เพราะเหตุการณ์แทรกแซงดังกล่าวได้อีก

3.3 Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา⁷³

3.3.1 แนวคิดพื้นฐานของหลักเกณฑ์การผิดสัญญาที่คาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

เมื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงเข้าทำสัญญาซื้อขายแล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต้องผูกพันและชำระหนี้ตามเจตนาซึ่งตนได้แสดงออกไปแล้ว คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งย่อมมีความคาดหวังว่า คู่สัญญาอีกฝ่ายจะปฏิบัติตามชำระหนี้ตามที่ได้แสดงเจตนาไว้อย่างถูกต้องครบถ้วน⁷⁴ ดังนั้นหาก คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งบอกกล่าวอย่างชัดแจ้งว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ หรือกระทำการอันใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่สามารถชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดในอนาคตได้อย่างแน่นอน คู่สัญญาอีกฝ่ายย่อมคาดหมายได้ว่าตนจะได้รับความเสียหายอย่างแน่นอน เช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาฝ่ายหลังที่ตั้งใจจะรักษาสัญญาอย่างเคร่งครัด⁷⁵

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 2-610 และมาตรา 2-611 จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา ในกรณีที่เกิดการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายได้ว่าจะได้รับความ

⁷³ Cornell University Law School. § 2-703. Seller's Remedies in General[online]. Available from: <http://www.law.cornell.edu/ucc/2/2-703.html> [2008, September 2]

⁷⁴ Corinne Cooper, *The Portable UCC*,. Fourth Edition, (Chicago Illinois : Section of Business Law American Association, 1996),p.35

⁷⁵Thomas M. Campbell. THE RIGHT TO ASSURANCE OF PERFORMANCE UNDER UCC § 2-609 AND RESTATEMENT (SECOND) OF CONTRACTS § 251: TOWARD A UNIFORM RULE OF CONTRACT LAW[online]. Available from: <http://www.international.westlaw.com> [2008, November 14]

เสียหายจากการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ สามารถเลือกใช้มาตรการเยียวยาและป้องกันความเสียหายที่เหมาะสมสำหรับตนเองได้⁷⁶

เมื่อกล่าวถึงการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 2-610 ให้อ้อยคำว่า “กรณีทีที่คาดหมายได้ว่าจะไม่ชำระหนี้ทีที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคต” (Anticipatory Repudiation) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาอ้อยคำดังกล่าวแล้วพบว่ามีความหมายเหมือนกับคำว่า Anticipatory Breach นั้นเอง เพราะเป็นกรณีทีกฎหมายวางหลักเกณฑ์เปิดช่องให้การผิดสัญญาสามารถเกิดขึ้นก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ รวมถึงกำหนดวิธีการเยียวยาและป้องกันมิให้เกิดความเสียหายก่อนทีจะถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาไว้ได้ ยกตัวอย่างเช่น คู่สัญญาฝ่ายทีเสียหายมีสิทธิเลือกทีจะระงับการชำระหนี้ของตนทันที จนกว่าคู่สัญญาอ้อยฝ่ายจะชำระหนี้ตามสัญญา หรือเลือกทีจะใช้สิทธิเรียกให้คู่สัญญาอ้อยฝ่ายวางหลักประกันการชำระหนี้ เป็นต้น ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อถัดไป⁷⁷

ทั้งนี้ผู้เขียนจะอธิบายหลักเกณฑ์และผลของการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาทีจะถึงกำหนดในอนาคต ตาม Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.2 หลักเกณฑ์การผิดสัญญาทีที่คาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหลักเกณฑ์การผิดสัญญาทีอาจคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสามารถแบ่งแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 ประการคือ (1) การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา (2) การเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.2.1 การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา

⁷⁶ Bradford Stone, *Uniform Commercial Code In A Nutshell*,. Fourth Edition, (United Stated : West Publishing Co., 1995),p.80-81

⁷⁷ Ibid., p.82.

Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปฏิเสธไม่ชำระหนี้ไว้ในมาตรา 2-610 ซึ่งมีเนื้อความดังนี้

“ มาตรา 2-610 (กรณีที่คาดหมายได้ว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา) วางหลักไว้ว่า ก่อนครบกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา หากปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ซึ่งจะถึงกำหนดเวลาในอนาคต และการปฏิเสธเช่นนั้นเป็นการทำลายคุณค่าของสัญญาในสาระสำคัญ คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิ

- (ก) รอจนกว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธจะกลับเข้าชำระหนี้ตามสัญญา ภายในระยะเวลาอันสมควรซึ่งถือตามปกติประเพณีทางการค้า
- (ข) ใช้มาตรการเยียวยาในกรณีผิดสัญญาตามมาตรา 2-703 หรือ 2-711 แม้ว่าตนจะได้บอกกล่าวไปยังคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ให้ชำระหนี้ตามสัญญา และเรียกให้เพิกถอนการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามสัญญาด้วยก็ตาม
- (ค) ไม่ว่าจะเข้ากรณีใดกรณีหนึ่งตาม (ก) หรือ (ข) คู่สัญญาซึ่งได้รับความเสียหายมีสิทธิระงับชำระหนี้ตามสัญญา หรือจะปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาก็ได้ โดยสามารถใช้สิทธิของผู้ขายตามมาตรา 2-704 ในการบ่งชี้ตัวสินค้า หรือป้องกันมิให้เกิดความเสียหายขึ้นกับสินค้าที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ”

---

* § 2-610. [Anticipatory Repudiation.]

When either party repudiates the contract with respect to a performance not yet due the loss of which will substantially impair the value of the contract to the other, the aggrieved party may

- (a) for a commercially reasonable time await performance by the repudiating party; or
- (b) resort to any remedy for breach (Section 2-703 or Section 2-711), even though he has notified the repudiating party that he would await the latter's performance and has urged retraction; and

หลักเกณฑ์ที่สำคัญเกี่ยวกับ Anticipatory Breach ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์คือ เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคต และการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้เป็นการทำลายคุณค่าของสัญญาในสาระสำคัญ กรณีเช่นนี้ย่อมถือว่าเกิด Anticipatory Breach ขึ้นแล้ว ซึ่งจะส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายมีสิทธิเลือกใช้วิธีการเยียวยาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ แม้จะยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ก็ตาม

การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาตามสัญญาซื้อขายในอนาคต ต้องถึงขั้นที่เป็นการทำลายคุณค่าของสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ในสาระสำคัญ กล่าวคือ กฎหมายให้ความสำคัญกับ "ประโยชน์ที่คู่สัญญาคาดหวังว่าจะได้รับภายหลังเข้าทำสัญญาแล้ว" (expectation interest) เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งตกลงเข้าทำสัญญาแล้ว คู่สัญญาฝ่ายนั้นย่อมมีความคาดหวังว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายจะชำระหนี้ตามสัญญา อีกทั้งตนจะได้รับผลประโยชน์ตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา ดังนั้นเมื่อมีพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดความไม่แน่นอนว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายจะชำระหนี้ตามสัญญาหรือไม่ ความคาดหวังของคู่สัญญาย่อมถูกทำลายลง กฎหมายจึงให้ถือว่าเกิด Anticipatory Breach ขึ้นแล้ว และคู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายย่อมมีสิทธิใช้มาตรการป้องกันมิให้เกิดความเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดไว้⁷⁸

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติมาตรา 2-610 ไม่ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า "การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้" อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเกิด Anticipatory Breach ไว้ชัดเจนแน่นอน จึงจำเป็นต้องพิจารณาเสียก่อนว่า การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์สามารถเกิดขึ้นได้ในกรณีใดบ้าง ดังจะกล่าวต่อไปนี้

(c) in either case suspend his own performance or proceed in accordance with the provisions of this Article on the seller's right to identify goods to the contract notwithstanding breach or to salvage unfinished goods (Section 2-704).

⁷⁸ Thomas M. Campbell. THE RIGHT TO ASSURANCE OF PERFORMANCE UNDER UCC § 2-609 AND RESTATEMENT (SECOND) OF CONTRACTS § 251: TOWARD A UNIFORM RULE OF CONTRACT LAW[online]. Available from: <http://www.international.westlaw.com> [2008, November 14]

กรณีแรก คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งบอกกล่าวด้วยถ้อยคำ (Word) ว่าไม่ประสงค์จะชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์อีกต่อไป การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ด้วยวิธีการบอกกล่าวมีความชัดเจนแน่นอน และไม่ก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยในเจตนาของคู่สัญญาฝ่ายที่ต้องการปฏิเสธ⁷⁹

ยกตัวอย่างเช่น ผู้ขายบอกกล่าวไปยังผู้ซื้อว่า ผู้ขายไม่ประสงค์จะขายสินค้าตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ให้แก่ผู้ซื้ออีกต่อไป เนื่องจากผู้ขายสามารถขายสินค้าดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่นในราคาที่สูงกว่าราคาที่ตกลงขายให้กับผู้ซื้อ กรณีเช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนาของผู้ขายได้อย่างชัดเจนว่าต้องการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดในอนาคตอย่างแน่นอน

กรณีที่สอง คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งกระทำการอย่างใด (Act) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ประสงค์จะชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ที่จะถึงกำหนดในอนาคต การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ด้วยวิธีการนี้ คู่สัญญาไม่ได้แสดงออกโดยตรงว่าต้องจะปฏิเสธไม่ชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดในอนาคต เพียงแต่ได้กระทำการอย่างใดที่แสดงออกโดยปริยายว่า ไม่ประสงค์ชำระหนี้หรือไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคตได้ กรณีเช่นนี้ต้องพิจารณาถึงการกระทำของคู่สัญญาเป็นรายกรณีไป⁸⁰

ตัวอย่าง(1) บริษัท ก ตกลงขายสินค้าให้แก่บริษัท ข และได้ระบุตัวสินค้าที่ซื้อขายกันไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ต่อมาบริษัท ก กลับขายสินค้าชิ้นนั้นให้แก่บุคคลอื่น การกระทำดังกล่าวย่อมเห็นได้ว่า บริษัท ก ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้โดยปริยายแล้ว เนื่องจากบริษัท ก ไม่สามารถนำสินค้าที่กำหนดไว้ตามสัญญาส่งมอบให้แก่บริษัท ข ได้อีก

ตัวอย่าง(2) บริษัท ก ตกลงขายสินค้าให้แก่บริษัท ข แล้ว ต่อมาบริษัท ก ระบุกระบวนการผลิตสินค้า บริษัท ก ย่อมไม่สามารถส่งมอบสินค้าให้แก่บริษัท ข ตามสัญญาซื้อขายได้ การกระทำดังกล่าวถือได้ว่าบริษัท ก ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว

⁷⁹ James J. White, Uniform Commercial Code,. Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995),p. 179-181

⁸⁰ Ibid., p. 179-181

กรณีที่สาม พฤติการณ์ภายนอกตัวคู่สัญญา กล่าวคือ ในกรณีที่คู่สัญญาไม่ได้บอกกล่าว โดยตรงว่าไม่ต้องการชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์อีกต่อไป หรือไม่ได้กระทำการใดอันแสดงให้เห็นว่าต้องการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ แต่เมื่อพิจารณาจากพฤติการณ์ภายนอกแล้วเห็นได้ว่าเป็นไปได้อย่างมากกว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ชำระหนี้ซึ่งจะถึงกำหนดในอนาคต หรือไม่มีความสามารถที่จะชำระหนี้ซึ่งจะถึงกำหนดในอนาคต⁸¹

ตัวอย่าง(1) ธุรกิจของผู้ซื้อขาดสภาพคล่องหรือมีปัญหาทางการเงิน พฤติการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นได้ว่า ผู้ซื้อไม่มีความสามารถที่จะชำระราคาสินค้าที่จะถึงกำหนดเวลาตามสัญญาในอนาคต

ตัวอย่าง(2) ก่อนถึงกำหนดเวลาชำระราคาสินค้าตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ ปรากฏว่าราคาตลาดของสินค้าเพิ่มสูงขึ้นมาก เมื่อเปรียบเทียบกับราคาสินค้าตามสัญญาซื้อขาย อันเป็นเหตุให้ผู้ซื้อคาดหมายได้ว่าผู้ขายจะไม่ขายสินค้าให้ตนตามสัญญา เนื่องจากผู้ขายสามารถนำสินค้าไปขายให้แก่บุคคลอื่นในราคาที่สูงกว่าที่ระบุในสัญญาซื้อขายได้ พฤติการณ์เช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า มีความเป็นไปได้อย่างมากที่ผู้ขายจะไม่ส่งมอบสินค้าตามสัญญาที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคตให้แก่ผู้ซื้อ

กรณีที่สี่ กรณีที่มีเหตุผลอันสมควรเชื่อว่า คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ หากคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายเรียกให้วางหลักประกันการชำระหนี้ และคู่สัญญาฝ่ายแรกไม่ให้หลักประกันตามที่ถูกร้อง ภายในระยะเวลาอันสมควรแต่ต้องไม่เกินกว่า 30 วัน ให้ถือว่าพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้แล้ว⁸² ตาม Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 2-609(4)

⁸¹ Ibid., p. 182

⁸² Ibid., p. 185-186

* มาตรา 2-609(4) วางหลักไว้ว่า "การวางหลักประกันที่ล่าช้าเกินกำหนดเวลาที่เหมาะสม แต่ไม่เกินกว่า 30 วัน ให้ถือว่าเป็นการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ทั้งนี้ให้พิจารณาเป็นรายกรณีไป"

ยกตัวอย่างเช่น โรงงานผลิตสินค้าของผู้ขายเกิดเหตุขัดข้องในกระบวนการผลิต ทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าเพื่อส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในสัญญา ผู้ซื้อจึงบอกกล่าวให้ผู้ขายวางหลักประกันเพื่อเป็นการรับรองว่า ผู้ขายจะส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อภายในกำหนดเวลาตามสัญญา กรณีเช่นนี้หากผู้ขายไม่วางหลักประกันตามที่ผู้ซื้อเรียกร้อง ย่อมถือว่าผู้ขายปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขของการเกิด Anticipatory Breach ทั้งสี่ประการข้างต้นแล้วพบว่า การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคต ต้องเป็นการทำลายคุณค่าของสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ในสาระสำคัญด้วย กล่าวคือ การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ต้องมีผลทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายได้รับความยากลำบาก หรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหาย หากคู่สัญญาฝ่ายนั้นต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาเสียก่อน จึงจะสามารถใช้มาตรการทางกฎหมายได้⁸³

3.3.2.2 การเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา

Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา กำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเพิกถอนการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ไว้ในมาตรา 2-611 ซึ่งมีเนื้อความดังนี้

“ มาตรา 2-611 (การเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา)

- (1) ก่อนครบกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่แสดงเจตนาปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ มีสิทธิถอนการแสดงเจตนาเช่นนั้นได้ เว้นแต่คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา หรือเปลี่ยนแปลงสถานะของตนอย่างมีนัยสำคัญ หรือแสดงเจตนาว่าต้องการให้การปฏิเสธไม่ชำระหนี้ถึงที่สุดแล้ว
- (2) การเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ต้องกระทำโดยการแสดงเจตนาอย่างชัดแจ้งไปยังคู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายว่าจะกลับเข้าชำระหนี้ตามสัญญา และจะให้หลักประกันตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 2-609

⁸³ The American Law Institute National Conference of Commissions on Uniform State Laws, Uniform Commercial Code,. Ninth Edition, (Philadelphia : The American Law Institute, 1995),p.164

- (3) การเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้โดยชอบมีผลทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่เพิกถอน กลับคืนสู่สถานะเดิม และทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายมีสิทธิที่จะชำระหนี้ล่าช้าอัน เนื่องมาจากการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ได้”

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นเปิดโอกาสให้คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้สามารถ เพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ได้ และต้องผูกพันเพื่อชำระหนี้ตามข้อสัญญาเดิม เนื่องจาก กฎหมายต้องการสนับสนุนให้คู่สัญญารักษาสัญญาเอาไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งจะส่งผล ให้คู่สัญญาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กฎหมายจึงกำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ มีสิทธิเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ได้ ทั้งนี้การเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ต้องอยู่ ภายใต้งาน 3 ประการ⁶⁴ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

---

* § 2-611. [Retraction of Anticipatory Repudiation.]

(1) Until the repudiating party's next performance is due he can retract his repudiation unless the aggrieved party has since the repudiation cancelled or materially changed his position or otherwise indicated that he considers the repudiation final.

(2) Retraction may be by any method which clearly indicates to the aggrieved party that the repudiating party intends to perform, but must include any assurance justifiably demanded under the provisions of this Article (Section 2-609).

(3) Retraction reinstates the repudiating party's rights under the contract with due excuse and allowance to the aggrieved party for any delay occasioned by the repudiation.

ประการแรก คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายต้องยังไม่ได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา

ประการที่สอง คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายต้องยังมีได้เปลี่ยนแปลงสถานะของตนอย่างมีนัยสำคัญ

ประการที่สาม คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายต้องไม่ได้แสดงเจตนาว่า แสดงเจตนาว่าต้องการให้การปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ถึงที่สุดแล้ว

หากภายหลังจากที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้แล้ว คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายยังไม่ได้แสดงเจตนาอย่างหนึ่งอย่างใดใน 3 ประการข้างต้น คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้มีสิทธิเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ได้ และต้องผูกพันเพื่อชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ที่ตกลงไว้ตั้งแต่ต้น

นอกจากนี้ คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ต้องแสดงเจตนาเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ไปยังคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายว่า ตนประสงค์จะผูกพันและชำระหนี้อย่างครบถ้วนตามข้อสัญญาเดิม กรณีเช่นนี้การเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ต้องกระทำโดยบอกกล่าวอย่างชัดแจ้งเพียงพอที่จะทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายรู้ถึงความประสงค์ของคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ว่าต้องการชำระหนี้ตามสัญญาฉบับเดิมต่อไป

การแสดงเจตนาเพิกถอนการปฏิเสธไปยังคู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายอาจกระทำได้ 2 วิธี⁸⁵ ดังต่อไปนี้

วิธีที่ 1 การบอกกล่าวด้วยถ้อยคำ ว่าประสงค์จะเพิกถอนการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ และจะชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์

ยกตัวอย่างเช่น ผู้ชายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยการบอกกล่าวไปยังผู้ซื้อว่า ผู้ชายจะไม่ขายสินค้าที่ตกลงตามสัญญาให้แก่ผู้ซื้ออีกต่อไป กรณีเช่นนี้ผู้ชายมีสิทธิเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ได้โดยบอกกล่าวไปยังผู้ซื้ออีกครั้งว่าต้องการขายสินค้าให้แก่ผู้ซื้อตามที่ตกลงไว้ในสัญญาฉบับเดิม

⁸⁴ James J. White, Uniform Commercial Code,. Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995),p.186

⁸⁵ Ibid., p. 186

วิธีที่ 2 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความประสงค์ของคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ว่า เขาต้องการจะเพิกถอนการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ และจะกลับเข้าชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์

ยกตัวอย่างเช่น ผู้ขายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้โดยการระงับกระบวนการผลิตสินค้า ผู้ขายอาจเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้โดยเริ่มดำเนินกระบวนการผลิตสินค้าต่อไป เพื่อผลิตสินค้าให้ทันกำหนดส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อตามสัญญา

ทั้งนี้ เมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้เพิกถอนการปฏิเสธเช่นนั้นโดยชัดแจ้งแล้ว คู่สัญญาฝ่ายนั้นยังต้องให้ "หลักประกันการชำระหนี้เพียงพอ" (Adequate Assurance) อีกด้วย กล่าวคือ การให้หลักประกันการชำระหนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญของการเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ ดังนั้นคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้จะเพิกถอนการปฏิเสธเช่นนั้นได้ ก็ต่อเมื่อคู่สัญญาฝ่ายนั้นให้หลักประกันอย่างเพียงพอตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว

ทั้งนี้ Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 2-609 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้หลักประกันอย่างเพียงพอ ซึ่งมีเนื้อความดังจะกล่าวต่อไปนี้

" มาตรา 2-609 (สิทธิที่จะได้รับหลักประกันการชำระหนี้)

- (1) สัญญาซื้อขายกำหนดให้คู่สัญญาแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ชำระหนี้ให้ถูกต้องตรงตามสัญญา กรณีที่ไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคต คู่สัญญาอีกฝ่ายอาจส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือเพื่อเรียกหลักประกันการชำระหนี้อย่างเพียงพอ อีกทั้งมีสิทธิระงับการชำระหนี้ไว้ก่อนได้จนกว่าจะได้รับมอบหลักประกันตามที่เรียกร้อง
- (2) กรณีที่คู่สัญญาเป็นผู้ประกอบกิจการค้า การวินิจฉัยเกี่ยวกับ กรณีที่ไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคต หรือการให้หลักประกันอย่างเพียงพอ ให้ถือตามมาตรฐานทางการค้าและพาณิชย์
- (3) แม้คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายจะยอมรับการชำระหนี้ที่มีข้อบกพร่อง คู่สัญญาฝ่ายนั้นก็ไม่ได้เสียสิทธิที่จะเรียกร้องให้วางหลักประกันสำหรับการชำระหนี้ในอนาคต

- (4) การวางหลักประกันที่ล่าช้าเกินกำหนดเวลาที่เหมาะสม แต่ไม่เกินกว่า 30 วัน ให้ถือว่าเป็นการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ทั้งนี้ให้พิจารณาเป็นรายกรณีไป”

บทบัญญัติข้างต้นกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิที่จะได้รับหลักประกันการชำระหนี้ไว้ กล่าวคือ กรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่า คู่สัญญาอีกฝ่ายจะชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคตตามสัญญา (Reasonable Ground of Insecurity) คู่สัญญาฝ่ายแรกมีสิทธิส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือเพื่อเรียกหลักประกันการชำระหนี้อย่างเพียงพอจากคู่สัญญาฝ่ายหลังได้ เพราะเมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ย่อมถือได้ว่ามีเหตุผล

* § 2-609. [Right to Adequate Assurance of Performance.]

(1) A contract for sale imposes an obligation on each party that the other's expectation of receiving due performance will not be impaired. When reasonable grounds for insecurity arise with respect to the performance of either party the other may in writing demand adequate assurance of due performance and until he receives such assurance may if commercially reasonable suspend any performance for which he has not already received the agreed return.

(2) Between merchants the reasonableness of grounds for insecurity and the adequacy of any assurance offered shall be determined according to commercial standards.

(3) Acceptance of any improper delivery or payment does not prejudice the aggrieved party's right to demand adequate assurance of future performance.

(4) After receipt of a justified demand failure to provide within a reasonable time not exceeding thirty days such assurance of due performance as is adequate under the circumstances of the particular case is a repudiation of the contract.

ตามสมควรที่จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งมีความเชื่อมั่นว่าจะได้ชำระหนี้ตามสัญญาที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคต กรณีเช่นนี้กฎหมายจึงกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งที่อาจได้รับความเสียหายมีสิทธิเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ว่างหลักประกันการชำระหนี้ตามสัญญาได้⁸⁶

กฎหมายให้สิทธิอีกฝ่ายหนึ่งที่อาจได้รับความเสียหายเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งว่างหลักประกันอย่างเพียงพอได้ทันที เมื่อปรากฏว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจเชื่อมั่นต่อไปได้ว่า จะได้รับชำระหนี้จากอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อถึงกำหนดเวลาในอนาคต ทั้งนี้ เพราะกฎหมายประสงค์ให้อีกฝ่ายหนึ่งที่อาจได้รับความเสียหายสามารถปกป้องผลประโยชน์ของตนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพก่อนที่จะเกิดการผิดสัญญาขึ้นจริงในอนาคต โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาตามสัญญาเสียก่อนเพื่อใช้สิทธิทางศาล⁸⁷

อย่างไรก็ตาม คำว่า “กรณีที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่า อีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคตตามสัญญา ” (Reasonable Ground of Insecurity) และ คำว่า “หลักประกันการชำระหนี้เพียงพอ” (Adequate Assurance) นั้น ต้องวินิจฉัยบนพื้นฐานของมาตรฐานประเพณีทางการค้า แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานประเพณีทางการค้าไว้อย่างชัดเจนแน่นอน ดังนั้นจึงตกเป็นภาระของศาลที่จะต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาเป็นรายกรณี⁸⁸

บรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลที่วินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่า อีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคตตามสัญญา ตามมาตรฐาน

⁸⁶ James J. White, Uniform Commercial Code, Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995), p.180-181

⁸⁷ Thomas M. Campbell. THE RIGHT TO ASSURANCE OF PERFORMANCE UNDER UCC § 2-609 AND RESTATEMENT (SECOND) OF CONTRACTS § 251: TOWARD A UNIFORM RULE OF CONTRACT LAW[online]. Available from: <http://www.international.westlaw.com> [2008, November 14]

⁸⁸ James J. White, Uniform Commercial Code, Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995), p.182

ประเพณีทางการค้า ยกตัวอย่างเช่น คดี Kunian v. Development Corp.⁸⁹ ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า สัญญาซื้อขายเป็นงวด ผู้ซื้อค้างชำระราคาสินค้า 38,000 เหรียญ ผู้ขายจึงเรียกให้ผู้ซื้อวางหลักประกันการชำระหนี้ ผู้ซื้อสัญญาว่าจะชำระหนี้ หากผู้ขายยังคงส่งมอบสินค้าที่จะถึงกำหนดเวลาส่งมอบในงวดถัดไปตามสัญญา ภายหลังจากนั้น 1 เดือน ผู้ซื้อไม่ชำระราคาสินค้า ศาลในคดีนี้วินิจฉัยว่า พฤติการณ์ของผู้ซื้อถือได้ว่ามีเหตุผลอันสมควรที่จะทำให้ผู้ขายเชื่อว่าจะไม่ได้รับชำระหนี้ตามสัญญาเมื่อถึงกำหนดเวลาในอนาคตแล้ว กรณีเช่นนี้ผู้ขายมีสิทธิระงับชำระหนี้ตามสัญญาได้ตามมาตรา 2-609⁹⁰

บรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลที่วินิจฉัยเกี่ยวกับ การวินิจฉัยเรื่องหลักประกันการชำระหนี้อย่างเพียงพอ ตามสัญญามาตรฐานทางประเพณีทางการค้า ยกตัวอย่างเช่น คดี Pittsburgh-Des Moines Steel Co. v. Brookhaven Manor Water Co.,⁹¹ ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า ผู้ซื้อวางหลักประกันการชำระหนี้ โดยประธานบริษัทของผู้ซื้อนำหลักประกันส่วนตัวมาวาง ศาลวินิจฉัยว่า ไม่ใช่การวางหลักประกันชำระหนี้ตามสัญญาอย่างเพียงพอ⁹²

จากบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลในคดีทั้งสองข้างต้นจะเห็นได้ว่า การวินิจฉัยเกี่ยวกับ กรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายจะชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคตตามสัญญา หรือหลักประกันการชำระหนี้อย่างเพียงพอ ว่าเป็นไปตามมาตรฐานประเพณีทางการค้าหรือไม่ ศาลต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นกรณีไป ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยได้

ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดกรอบระยะเวลาในการวางหลักประกันไว้ว่า คู่สัญญาฝ่ายที่ประสงค์จะเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ต้องวางหลักประกันอย่างเพียงพอภายในกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม แต่ต้องไม่เกิน 30 วัน มิเช่นนั้นกฎหมายให้ถือว่าเป็นการปฏิเสธว่าจะไม่

⁸⁹ 165 Conn. 300, 344 A.2d 427, 433(1973)

⁹⁰ James J. White, Uniform Commercial Code,. Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995),p.181

⁹¹ 532 F.2d 572(7th Cir. 1976)

⁹² James J. White, Uniform Commercial Code,. Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995),p.182

ชำระหนี้ตามสัญญาอย่างหนึ่งด้วย ดังนั้นคู่สัญญาที่ประสงค์จะเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้จำเป็นต้องวางหลักประกันภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด⁹³

3.3.3 ผลอันเกิดจากการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

ผลอันเกิดจากการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต แบ่งแยกออกได้เป็น 2 ประการคือ (1) ผลอันเกิดจากการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา (2) ผลอันเกิดจากการเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.3.1 ผลอันเกิดจากการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา

ผลอันเกิดจากการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ ถูกบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 2-610(a) มาตรา 2-610(b) และมาตรา 2-610(c) ซึ่งสามารถแบ่งแยกออกได้เป็น 3 ประการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

(ก) ผลอันเกิดจากการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามมาตรา 2-610(a)

หากปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ซึ่งจะถึงกำหนดเวลาในอนาคต และการปฏิเสธเช่นนั้นเป็นการทำลายคุณค่าของสัญญาซื้อขายในสาระสำคัญ คู่สัญญาอีกฝ่ายซึ่งอาจได้รับความเสียหายมีสิทธิเลือกที่จะรอนจนกว่าคู่สัญญาฝ่ายแรกจะเปลี่ยนใจเข้าชำระหนี้ตามสัญญาเช่นเดิม ทั้งนี้ภายในระยะเวลาอันสมควรซึ่งถือตามปกติประเพณีทางการค้า กล่าวคือ คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายมีสิทธิที่จะยังไม่ดำเนินการใดๆ และรอนจนกว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้จะเปลี่ยนใจเข้าชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายดังเดิม ภายในระยะเวลาอันสมควรซึ่งถือตามปกติประเพณีทางการค้าในระหว่างคู่สัญญา⁹⁴

⁹³ Ibid., p.180

⁹⁴

อย่างไรก็ตาม หากคู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายรอให้คู่สัญญาอีกฝ่ายชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาอันสมควรซึ่งถือตามปกติประเพณีทางการค้าแล้ว คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันเกิดจาก Anticipatory Breach ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังกำหนดเวลาอันสมควร⁹⁵

ทั้งนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า การให้โอกาสคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายมีสิทธิรอจนกว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้เปลี่ยนใจกลับเข้าชำระหนี้ตามสัญญาดังเดิมนั้น เป็นการยืนยันสิทธิของคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายในอันที่จะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนตามที่ได้ตกลงไว้ในสัญญา กฎหมายจึงกำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายมีสิทธิรอจนกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายจะเปลี่ยนใจกลับเข้าชำระหนี้ตามสัญญา หากเป็นที่แน่ใจว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายจะไม่ปฏิบัติตามสัญญาอย่างแน่นอนแล้ว คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายจึงจะเข้ามาตราการทางกฎหมายอย่างอื่นต่อไป

(ข) ผลอันเกิดจากการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามมาตรา 2-610(b)

หากปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคต และการปฏิเสธเช่นนั้นเป็นการทำลายคุณค่าของสัญญาในสาระสำคัญ คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายมีสิทธิเลือกที่จะใช้มาตรการเยียวยาตามมาตรา 2-703 หรือมาตรา 2-711 แม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจะได้บอกกล่าวไปยังคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ให้กลับเข้าชำระหนี้ และเรียกให้เพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาด้วยก็ตาม คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายยังมีสิทธิใช้วิธีการเยียวยาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้

มาตรการเยียวยาสำหรับคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายสามารถแบ่งแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก มาตรการเยียวยาในกรณีที่ผู้ขายเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่

⁹⁴ The American Law Institute National Conference of Commissions on Uniform State Laws, Uniform Commercial Code, Ninth Edition, (Philadelphia : The American Law Institute, 1995),p.164

⁹⁵ Dena DeNooyer. REMEDYING ANTICIPATORY REPUDIATION--PAST, PRESENT, AND FUTURE?[online]. Available from: <http://www.international.westlaw.com>[2008, November 14]

อาจได้รับความเสียหาย ประการที่สอง มาตรการเยียวยาในกรณีที่ผู้ซื้อเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหาย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. มาตรการเยียวยาในกรณีที่ผู้ขายเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหาย

บทบัญญัติมาตรา 2-703 ได้กำหนดมาตรการเยียวยาในกรณีที่ผู้ขายเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหาย และผู้ซื้อเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ ไว้ดังนี้

มาตรา 2-703 (บททั่วไปเกี่ยวกับการเยียวยาผู้ขาย) วางหลักไว้ว่า “ในกรณีที่ผู้ซื้อปฏิเสธไม่ยอมรับหรือเพิกถอนการยอมรับมอบสินค้าโดยมิชอบ หรือไม่ชำระราคาสินค้าซึ่งถึงกำหนดส่งมอบหรือก่อนถึงกำหนดส่งมอบ หรือปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้อีกต่อไป ทั้งนี้ไม่ว่าเพียงบางส่วนหรือทั้งหมดตามมาตรา 2-612 ผู้ขายมีสิทธิที่จะ

(ก) ระงับการส่งมอบสินค้า

(ข) สั่งห้ามมิให้ผู้รับโอนทรัพย์สินในภายหลังทำการส่งมอบสินค้าต่อไป ตามมาตรา 2-705

(ค) ดำเนินการตามมาตรา 2-704 ในกรณีที่ยังมีได้ระบุสินค้าตามสัญญาให้เป็นที่แน่นอน

(ง) ทำการขายใหม่อีกครั้ง และหากได้รับความเสียหายจากการนั้นย่อมมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้ ตามมาตรา 2-706

(จ) เรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการไม่ยอมรับมอบสินค้าของผู้ซื้อ ตามมาตรา 2-708 หรือราคาสินค้าตามสัญญา ตามมาตรา 2-709

(ฉ) บอกละเลิกสัญญา ”

---

* § 2-703. [Seller's Remedies in General.]

Where the buyer wrongfully rejects or revokes acceptance of goods or fails to make a payment due on or before delivery or repudiates with respect to a part or the whole, then with respect to any goods directly affected and, if the breach is of the whole

ในกรณีที่ผู้ซื้อปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาที่จะถึงกำหนดเวลาในอนาคต ย่อมส่งผลทำให้ผู้ขายตกเป็นฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหาย ผู้ขายจึงมีสิทธิใช้มาตรการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แม้จะยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาก็ตาม ทั้งนี้ มาตรการทางกฎหมายสามารถแบ่งแยกพิจารณาออกได้เป็น 6 ประการ ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ขายมีสิทธิระงับการส่งมอบสินค้าไม่ให้ไปถึงยังผู้ซื้อได้ทันที กล่าวคือ ผู้ขายย่อมมีสิทธิยึดหน่วงสินค้าไว้ในความครอบครองของตนเองได้ จนกว่าผู้ซื้อจะชำระราคาสินค้าให้ผู้ขาย
- (2) ผู้ขายมีสิทธิสั่งห้ามมิให้ผู้ขนส่งหรือผู้รับโอนสินค้าส่งมอบสินค้านั้นต่อไปยังผู้ซื้อได้ กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ซื้อตกเป็นบุคคลล้มละลาย หรือปฏิเสธว่าจะไม่ชำระราคาสินค้า ก่อนที่ผู้ขายจะส่งมอบสินค้าไปยังผู้ซื้อ หรือมีเหตุอื่นใดซึ่งผู้ขายมีสิทธิยึดหน่วงสินค้า ผู้ขายมีสิทธิระงับมิให้มีการส่งมอบสินค้าไปยังผู้ซื้อได้ แม้สินค้าจะมีได้อยู่ในความครอบครองของผู้ขายแล้ว หากแต่อยู่ในความครอบครองของผู้ขนส่งหรือผู้รับโอน ผู้ขายมีสิทธิสั่งห้ามมิให้ผู้ขนส่งหรือผู้รับโอนสินค้าส่งมอบสินค้าไปยังผู้ซื้อ

contract (Section 2-612), then also with respect to the whole undelivered balance, the aggrieved seller may

- (a) withhold delivery of such goods;
- (b) stop delivery by any bailee as hereafter provided (Section 2-705);
- (c) proceed under the next section respecting goods still unidentified to the contract;
- (d) resell and recover damages as hereafter provided (Section 2-706);
- (e) recover damages for non-acceptance (Section 2-708) or in a proper case the price (Section 2-709);
- (f) cancel.

- (3) ผู้ขายมีสิทธิที่จะเลือกกำหนดตัวสินค้าให้เป็นที่เฉพาะเจาะจง โดยกฎหมายให้ถือว่า ผู้ขายมีสิทธิครอบครองและมีอำนาจควบคุมสินค้านั้น หรือผู้ขายอาจเลือกที่จะขายสินค้านั้นให้แก่บุคคลอื่นแทนก็ได้ ทั้งนี้ในกรณีที่สินค้ายังไม่ได้ส่งมอบสินค้าไปยังผู้ซื้อ ผู้ขายมีสิทธิที่จะดำเนินการอย่างใดๆ ภายใต้หลักปฏิบัติทางการค้าอย่างสมเหตุสมผล เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความเสียหายและผลกระทบต่อการส่งมอบสินค้าตามสัญญา
- (4) ผู้ขายมีสิทธิขายสินค้าให้แก่บุคคลอื่นได้ และหากขายสินค้าให้แก่บุคคลอื่นได้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่เคยตกลงขายให้แก่ผู้ซื้อ ผู้ขายมีสิทธิเรียกส่วนต่างของราคาขายและค่าเสียหายตามธรรมดาอันอาจเกิดขึ้นจากผู้ซื้อได้
- (5) ผู้ขายมีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหาย ซึ่งสามารถแบ่งแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีแรก ค่าเสียหายในกรณีที่ผู้ซื้อปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าตามสัญญา ผู้ขายมีสิทธิเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวนเงินเท่ากับผลต่างระหว่างราคาสินค้าตามสัญญากับราคาตลาดของสินค้าตามสัญญา ในเวลาและสถานที่ที่ผู้ขายส่งมอบสินค้า และกรณีที่สอง ค่าเสียหายในกรณีที่ผู้ซื้อปฏิเสธไม่ชำระราคาสินค้าตามสัญญา ผู้ขายมีสิทธิเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวนเงินเท่ากับผลต่างระหว่างราคาสินค้าตามสัญญากับราคาตลาดของสินค้าตามสัญญา ในขณะที่พ้นระยะเวลาอันสมควรตามปกติประเพณีทางการค้า ภายหลังจากที่ผู้ขายได้รู้ถึงการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ของผู้ซื้อแล้ว⁹⁶
- หรือผู้ขายอาจเรียกราคาสินค้าตามสัญญา คือ ในกรณีที่ผู้ซื้อไม่ชำระราคาสินค้า ผู้ขายมีสิทธิได้รับชดใช้ราคาสินค้าตามสัญญา และค่าเสียหายตามปกติอันอาจเกิดขึ้นได้
- (6) ผู้ขายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาเสียก่อน

---

⁹⁶ Dena DeNooyer. REMEDYING ANTICIPATORY REPUDIATION—PAST, PRESENT, AND FUTURE?[online]. Available from: <http://www.international.westlaw.com>[2008, November 14]

2. มาตรการเยียวยาในกรณีที่ผู้ซื้อเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหาย
 บทบัญญัติมาตรา 2-711 ได้กำหนดมาตรการเยียวยาในกรณีที่ผู้ซื้อเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่
 อาจได้รับความเสียหาย และผู้ขายเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ ไว้ดังนี้

มาตรา 2-711 (บททั่วไปเกี่ยวกับการเยียวยาผู้ซื้อ : หลักประกันสิทธิประโยชน์ของผู้ซื้อ
 ในกรณีที่ยังมีได้รับมอบสินค้า) วางหลักไว้ว่า

“(1) ในกรณีที่ผู้ขายไม่ส่งมอบหรือปฏิเสธไม่ส่งมอบสินค้า ผู้ซื้อที่มีสิทธิปฏิเสธไม่รับมอบ
 หรือเพิกถอนการรับมอบสินค้าได้โดยชอบ และหากเป็นกรณีผิดสัญญาทั้งฉบับตามมาตรา 2-
 612 ผู้ซื้อที่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและได้รับชดใช้ราคาสินค้าที่จ่ายไปแล้วคืน รวมถึง

(ก) มีสิทธิเลือกซื้อสินค้าจากแหล่งอื่นเพื่อทดแทนสินค้าตามสัญญาและเรียก
 ค่าเสียหาย ตามมาตรา 2-712

(ข) มีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการไม่ส่งมอบ
 สินค้า ตามมาตรา 2-713

(2) กรณีที่ผู้ขายไม่ส่งมอบหรือปฏิเสธไม่ส่งมอบสินค้า ผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะ

(ก) ได้รับการเยียวยาตามมาตรา 2-502 หรือ

(ข) เรียกให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเรียกให้ส่งมอบสินค้า ตามมาตรา
 2-716

(3) กรณีที่ผู้ซื้อปฏิเสธไม่รับมอบหรือเพิกถอนการรับมอบสินค้าโดยชอบ ผู้ซื้อที่มีสิทธิได้รับ
 ชดใช้ราคาสินค้า รวมถึงค่าใช้จ่ายในการตรวจตรา รับมอบ ขนส่ง ดูแลรักษา อารักขา ซึ่งสินค้า
 ที่อยู่ในความครอบครองและควบคุมของตน และมีสิทธิเสมือนหนึ่งผู้ขายในการยึดถือสินค้าเพื่อนำ
 ออกขายต่อไปได้ ตามมาตรา 2-706 ”

---

* § 2-711. [Buyer's Remedies in General; Buyer's Security Interest in Rejected
 Goods.]

(1) Where the seller fails to make delivery or repudiates or the buyer rightfully
 rejects or justifiably revokes acceptance then with respect to any goods involved, and

กรณีที่ผู้ขายปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา อันส่งผลให้ผู้ซื้อตกเป็นฝ่ายได้รับความเสียหาย ผู้ซื้อจะมีสิทธิใช้มาตรการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ทันที แม้จะยังไม่ครบกำหนดเวลาชำระหนี้ก็ตาม ทั้งนี้ มาตรการทางกฎหมายสามารถแบ่งแยกพิจารณาออกได้เป็น 6 ประการดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ซื้อจะมีสิทธิปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าได้โดยชอบ หรืออาจใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาก็ได้
- (2) ในกรณีที่การปฏิเสธไม่ส่งมอบสินค้าเป็นการผิดสัญญาทั้งฉบับ ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายชดใช้ราคาสินค้าที่จ่ายไปแล้วคืนได้ และผู้ซื้อยังมีสิทธิเลือกใช้วิธีการอย่างหนึ่ง

with respect to the whole if the breach goes to the whole contract (Section 2-612), the buyer may cancel and whether or not he has done so may in addition to recovering so much of the price as has been paid

(a) "cover" and have damages under the next section as to all the goods affected whether or not they have been identified to the contract; or

(b) recover damages for non-delivery as provided in this Article (Section 2-713).

(2) Where the seller fails to deliver or repudiates the buyer may also

(a) if the goods have been identified recover them as provided in this Article (Section 2-502); or

(b) in a proper case obtain specific performance or replevy the goods as provided in this Article (Section 2-716).

(3) On rightful rejection or justifiable revocation of acceptance a buyer has a security interest in goods in his possession or control for any payments made on their price and any expenses reasonably incurred in their inspection, receipt, transportation, care and custody and may hold such goods and resell them in like manner as an aggrieved seller (Section 2-706).

อย่างไรใน 2 ประการ ดังต่อไปนี้ ประการแรก ผู้ซื้ออาจเลือกซื้อสินค้าจากบุคคลอื่น เพื่อทดแทนสินค้าตามสัญญา (Cover) หากสินค้าที่ซื้อจากบุคคลอื่นมีราคาสูงกว่า ราคาที่ตกลงซื้อขายตามสัญญา ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันมีจำนวนเท่ากับส่วนต่างของราคาสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น ประการที่สอง ผู้ซื้ออาจเลือกใช้สิทธิเรียกค่าเสียหาย เพื่อทดแทนความเสียหายตามธรรมดาอันอาจเกิดขึ้นได้ (Recover)⁹⁷

- (3) ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการไม่ส่งมอบ ซึ่งมีจำนวนเท่ากับผลต่างระหว่างราคาตลาดของสินค้าในขณะที่ผู้ซื้อได้รู้ถึงการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ (Learn of Breach) กับราคาสินค้าตามที่ตกลงในสัญญา นอกจากนี้ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายตามธรรมดาอันอาจเกิดขึ้นได้⁹⁸ มาตรการทางกฎหมายข้างต้นมีขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้ซื้อซึ่งไม่ได้ใช้สิทธิเลือกซื้อสินค้าจากบุคคลอื่นเพื่อทดแทนสินค้าตามสัญญา (Cover)⁹⁹
- (4) ในกรณีที่ผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์เหนือตัวสินค้า (Special Property) ให้แก่ผู้ซื้อ และผู้ซื้อได้ชำระราคาสินค้าบางส่วนแล้ว แม้ว่าผู้ขายจะยังไม่ได้ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ ผู้ซื้อจะมีสิทธิที่จะเสนอราคาสินค้าในส่วนที่ยังไม่ได้ชำระและเรียกให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าให้แก่ตนได้ ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (4.1) เป็นกรณีที่สินค้าตามสัญญามีวัตถุประสงค์ใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือใช้เพื่อประโยชน์ครอบครัว หรือใช้เพื่อประโยชน์ของครัวเรือนของผู้ซื้อ

⁹⁷ James J. White, Uniform Commercial Code, Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995),p.186-187

⁹⁸ James J. White, Uniform Commercial Code,. Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995),p.195-196

⁹⁹ Dena DeNooyer. REMEDYING ANTICIPATORY REPUDIATION--PAST, PRESENT, AND FUTURE?[online]. Available from: <http://www.international.westlaw.com>[2008, November 14]

- (4.2) เป็นกรณีที่ผู้ขายตกเป็นบุคคลล้มละลาย และผู้ซื้อได้เสนอราคาสินค้า ส่วนที่ยังไม่ได้ส่งมอบตามวรรค1 ภายในระยะเวลา 10 วันนับแต่ผู้ขายส่งมอบสินค้างวดแรก¹⁰⁰
- (5) ในกรณีที่ระบุตัวสินค้าตามสัญญาเป็นที่เฉพาะเจาะจงแล้วหรือในกรณีอื่นในทำนองเดียวกัน ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าตามสัญญาได้ ทั้งนี้การใช้สิทธิเรียกให้ผู้ขายชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงเช่นนี้จะกระทำได้อีกต่อเมื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงยินยอม เว้นแต่คงเหลือแต่เพียงหนี้ของผู้ซื้อในการชำระราคาสินค้าที่ยังมิได้กระทำลงเท่านั้น ผู้ซื้อจะเรียกให้ให้ผู้ขายชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงไม่ได้

ในกรณีที่ผู้ซื้อได้ใช้ความพยายามในการหาสินค้าอย่างอื่นเพื่อทดแทนสินค้าตามสัญญาแล้วแต่ไม่สามารถกระทำได้ หรือการส่งมอบสินค้ามีข้อสงวนและผู้ซื้อได้วางหลักประกันแล้ว ผู้ซื้อที่มีสิทธิฟ้องเรียกตัวสินค้าจากผู้ขายได้หรือใช้วิธีการอย่างอื่นในทำนองเดียวกัน¹⁰¹

- (6) ในกรณีที่สินค้าที่อยู่ในความครอบครองและควบคุมของผู้ซื้อ ผู้ซื้อที่มีสิทธิได้รับชดเชยราคาสินค้า และค่าใช้จ่ายในการตรวจตรา รับมอบ ขนส่ง ดูแลรักษา อารักษาสินค้า อีกทั้งผู้ซื้อยังมีสิทธิเสมือนหนึ่งผู้ขายในการยึดถือสินค้าเพื่อนำออกขายต่อไปได้ กล่าวคือ ผู้ซื้อที่มีสิทธิขายสินค้าดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่น พร้อมทั้งได้รับชดเชยค่าเสียหายซึ่งมีจำนวนเท่ากับ ส่วนต่างของราคาสินค้าที่ตกลงซื้อขายตามสัญญากับราคาสินค้าที่ขายให้แก่บุคคลอื่น และค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายตามธรรมดาอันอาจเกิดขึ้นได้¹⁰²

(ค) ผลอันเกิดจากการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามมาตรา 2-610(c)

¹⁰⁰ James J. White, Uniform Commercial Code,. Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995),p.220-221

¹⁰¹ Ibid.,p.221

¹⁰² James J. White, Uniform Commercial Code,. Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995),p.250

หากปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ซึ่งจะถึงกำหนดเวลาในอนาคต และการปฏิเสธเช่นนั้นเป็นการทำลายคุณค่าของสัญญาในสาระสำคัญ คู่สัญญาฝ่ายอาจที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. คู่สัญญาฝ่ายอาจที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิเลือกที่จะระงับการชำระหนี้ตามสัญญาได้ทันที เพื่อต้อรองให้คู่สัญญาอีกฝ่ายชำระหนี้ของตนตามสัญญา¹⁰³
2. คู่สัญญาฝ่ายอาจที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิเลือกที่จะชำระหนี้ตามสัญญาและเลือกกำหนดตัวสินค้าให้เป็นที่เฉพาะเจาะจง โดยถือว่าคู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายมีสิทธิครอบครองและมีอำนาจควบคุมเหนือตัวสินค้านั้น หรืออาจเลือกที่จะขายสินค้านั้นให้แก่บุคคลอื่นก็ได้
3. คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิดำเนินการอย่างใดๆ เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความเสียหายขึ้นกับสินค้าที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ โดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ วิธีการแรกคือ ดำเนินกระบวนการผลิตสินค้าต่อไปจนเสร็จสมบูรณ์ และให้ถือว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นเป็นสินค้าที่ตกลงซื้อขายกันตามสัญญา วิธีการที่สองคือ ระงับกระบวนการผลิตสินค้า และขายสินค้าที่มีอยู่ใหม่อีกครั้งหรือเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายชดใช้ราคาสินค้านั้น ทั้งนี้กฎหมายกำหนดให้การใช้สิทธิดังกล่าวข้างต้นต้องอยู่ภายใต้หลักปฏิบัติทางการค้าอย่างสมเหตุสมผล แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับหลักปฏิบัติทางการค้าไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป¹⁰⁴

3.3.3.2 ผลอันเกิดจากการเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญา

¹⁰³ The American Law Institute National Conference of Commissions on Uniform State Laws, Uniform Commercial Code,. Ninth Edition, (Philadelphia : The American Law Institute, 1995),p.164

¹⁰⁴ James J. White, Uniform Commercial Code,. Fourth Edition, (United States : West Publishing Co., 1995),p.282-283

เมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้ทำการเพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ไว้ภายใต้เงื่อนไขตามมาตรา 2-611(1) และมาตรา 2-611(2) แล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลทางกฎหมาย 2 ประการ ดังต่อไปนี้

- (ก) คู่สัญญาฝ่ายที่เพิกถอนการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้กลับคืนสู่สถานะเดิมตามสัญญา โดยไม่ต้องรับผิดในการปฏิเสธไม่ชำระหนี้ที่ตนได้กระทำลงก่อนหน้านี้นี้¹⁰⁵ กล่าวคือ คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้จึงมีสิทธิหน้าตามที่ระบุไว้ในสัญญาฉบับเดิมทุกประการ และกฎหมายไม่ถือว่าการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ที่ได้กระทำลงก่อนหน้านี้นี้เป็นการผิดสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้จึงไม่ต้องรับผิดแต่อย่างใด
- (ข) คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายมีสิทธิชำระหนี้ล่าช้าเกินกว่ากำหนดเวลาตามสัญญาได้ กล่าวคือ คู่สัญญาฝ่ายที่อาจได้รับความเสียหายได้รับการปลดปล่อยจากหน้าที่ชำระหนี้ภายในกำหนดระยะเวลาเดิมตามสัญญา ดังนั้น คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจึงมีสิทธิชำระหนี้ภายหลังครบกำหนดเวลาตามสัญญาได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการชำระหนี้ล่าช้าเกินกว่ากำหนดระยะเวลาตามสัญญา

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลัก Anticipatory Breach ตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลอังกฤษและ Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา ที่นำเสนอไปข้างต้น จะเห็นได้ว่าแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลอังกฤษวินิจฉัยพฤติการณ์และผลอันเกิดจาก Anticipatory Breach ของศาลอังกฤษเป็นไปอย่างเคร่งครัด และในบางกรณีศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยเป็นพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกเป็นรายคดีไป ในขณะที่ Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเป็นการรวบรวมหลักปฏิบัติต่อกันซึ่งเป็นปกติทางการค้าสำหรับสัญญาซื้อขาย ดังนั้นการบัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่อันเป็นผลมาจากการปฏิเสธว่าจะไม่ชำระหนี้ตามสัญญาจึงมีเนื้อหาค่อนข้างละเอียดและชัดเจน โดยไม่ต้องอาศัยการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายอีก ทั้งนี้แนวคิด Anticipatory Breach ตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลอังกฤษ

¹⁰⁵ Ibid., p.186

และ Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา สามารถนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมหลัก Anticipatory Breach ในสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ในระบบกฎหมายไทยได้ ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวต่อไปในบทวิเคราะห์